

NEMZETI KÖZSZOLGÁLATI EGYETEM
ÁLLAMTUDOMÁNYI ÉS NEMZETKÖZI TANULMÁNYOK KAR

TUDOMÁNYOS DIÁKKÖRI KONFERENCIA
2023. ÉVI ŐSZI FORDULÓ

**AZ EURÓPAI UNIÓ FŐBB CÉLKITŰZÉSEI ÉS ELÉRT
EREDMÉNYEI AZ EU-ASEAN KAPCSOLATOK TERÉN
A 2012-2017-ES IDŐSZAKBAN**

Dudás Bertalan Fülöp

Dr. Molnár Anna

Nemzetközi Biztonsági Tanulmányok Tanszék
tanszékvezető

Budapest
Kézirat lezárásának a dátuma
2023

**AZ EURÓPAI UNIÓ FŐBB CÉLKITŰZÉSEI ÉS ELÉRT
EREDMÉNYEI AZ EU-ASEAN KAPCSOLATOK TERÉN
A 2012-2017-ES IDŐSZAKBAN**

Kézirat lezárásának a dátuma
2023

Tartalomjegyzék

1 Bevezetés.....	1
2 Irodalmi áttekintés.....	3
2.1 ASEAN-EU Megerősített Partnerség Cselekvési Terv (2013-2017)	4
2.2 Politikai és biztonsági együttműködés	5
2.2.1 A politikai párbeszéd erősítése.....	6
2.2.2 A regionális együttműködés előmozdítása a béke, a biztonság és a stabilitás fenntartása érdekében	7
2.2.3 Együttműködés az emberi jogok területén	9
2.2.4 Együttműködés regionális és nemzetközi fórumokon	10
2.3 Gazdasági együttműködés	10
2.3.1 Általános együttműködési pontok	11
2.3.2 Kereskedelem és befektetés	13
2.3.3 Kis- és középvállalkozások	15
2.3.4 Közlekedés	15
2.3.5 Élelmiszer, mezőgazdaság és erdőgazdálkodás	16
2.3.6 Energiabiztonság	16
2.3.7 Turizmus	17
2.4 Társadalmi és kulturális együttműködés.....	17
2.4.1 Az együttműködés fokozása az oktatás, az emberek közötti együttműködés előmozdítása terén	19
2.4.2 Nemek közötti egyenlőség, a nők, a gyermekek jólétének előmozdítása.	20
2.4.3 A katasztrófákkal szemben ellenálló közösségek közös építése	21
2.4.4 A tudományos és technológiai (S&T) együttműködés előmozdítása.....	22
2.4.5 Az élelmiszerbiztonság fokozása	23
2.4.6 A regionális és globális környezeti kihívások leküzdése közös munkával	24
2.5 Intézményi támogatás az ASEAN számára	25
2.6 A cselekvési terv nyomkövetése	25
3 Merre tovább? Kitekintés a 2018-2022 Cselekvési Tervre és 2023-2027 Stratégiai Partnerségre	28
4 Eredmények összegzése	32
5 Összefoglalás.....	35
6 Irodalomjegyzék.....	37

Ábrajegyzék

1. sz. ábra. Az ASEAN-EU Megerősített Partnerség 2013-2017 pilléreinek, szakterületeinek és feladatköreinek eloszlása	5
2. sz. ábra: Az ASEAN-EU Cselekvési Terv részletes bemutatása	29
3. sz. ábra: ASEAN-EU Stratégiai Partnerség 2023-2027 részletes bemutatása	29
4. sz. ábra: Főpillérek szakterületeinek változása a három szakasz ideje alatt	30
5. sz. ábra: Főpillérek szakterületeinek változása a három szakasz ideje alatt	31
6. sz. ábra: Főpillérek összesített változása a három vizsgált szakasz ideje alatt.....	31

Táblázatjegyzék

1. sz. táblázat: A politikai és biztonsági együttműködés szakterületeinek megnevezése és feladatköreinek eloszlása.....	6
2. sz. táblázat: A gazdasági együttműködés szakterületeinek megnevezése és feladatköreinek eloszlása	11
3. sz. táblázat: Társadalmi és kulturális együttműködés szakterületeinek megnevezése és feladatköreinek eloszlása.....	19

1 Bevezetés

Az Európai Unió külpolitikája meghatározó szereplő mind a gazdaság, mind a békeépítés, mind pedig az emberi jogok képviselete terén. Diplomáciai kapcsolatai kialakítása során is ezekre törekszik, melyek által közösen tesznek (politikai partnereivel) a felsoroltak biztosítása mellett az éghajlatváltozás elleni küzdelemben is. Legyen szó akár egy nemzetközi szervezettel, akár egy országgal létesített diplomáciai kapcsolatáról, a felek fejlődési szakaszokon haladnak keresztül, amelyek a fennálló kötelék mélyüléséhez és újabb lehetőségekhez vezetnek. Ez a kutatás az Európai Unió külpolitikáját mutatja be az ASEAN-hoz fűződő kapcsolatokat elemző esettanulmányon keresztül. Az ASEAN-nal, azaz az Association of Southeast Asian Nations, több, mint 45 éve felvett diplomáciai kapcsolat olyan lehetőségeket nyújt a felek számára, amely nem csak a régiók prosperitására fókuszál, hanem egyben esélyt teremt arra, hogy a globális kihívásokkal közösen vegyék fel a küzdelmet.

Úgy vélem, jelen tanulmány kifejezetten érdekes lehet azon olvasók számára, akik a két regionális szervezet egyikével foglalkoznak, és mélyebb belátást szeretnének kapni az Európai Unió külpolitikájának e területére. Nemzetközi tanulmányok és diplomáciai iránt érdeklődő egyetemi hallgatók számára is hasznosnak bizonyulhat, hiszen a kutatás egy olyan gyümölcsöző együttműködést mutat be, amely ékes példája annak, hogyan lehet közös értékeken és érdekeken alapuló kapcsolatot létrehozni, fenntartani és kamatoztatni. Annak ellenére, hogy egy igen csak speciális és nem mindenki által ismert területről van szó, kifejezetten fontosnak és hasznosnak tartom, hogy vizsgáljuk. Úgy vélem, hogy rengeteget lehet tanulni belőle, hiszen a stabilitás, a jó kapcsolat megőrzése nem evidens, ezek eléréséért és ápolásáért napról-napra aktívan tenni kell.

Az Európai Unió külkapcsolataival, feladataival nemzetközi gazdálkodás alapképzésen találkoztam először. Mindamелlett, hogy az egyetemi előadásokon felkeltették a figyelmemet a témakör iránt, a későbbiekben a szakdolgozatomat is e kettő regionális szervezet – az EU és az ASEAN – kapcsolatának bemutatásáról írtam, de eltérő szempontok figyelembevételével. Szeretném a mesterképzés során mélyíteni a tudásomat e téren ahhoz, hogy majd a képzés befejeztével a mesterdiploma kutatási hipotézisét is e témakör mentén választhassam.

Végül, de nem utolsósorban ki szeretném hangsúlyozni a választott téma aktualitását. 2022-ben ünnepelték az EU és az ASEAN formális kapcsolatának 45 éve tartó fennállását. Az ilyen évfordulók, mindamелlett, hogy újabb célok kitűzésére szolgálnak, lehetőséget kínálnak arra is, hogy visszatekintve elemezzük mindazt, ami elmúlt és építkezzünk belőle.

A kutatásom felépítése egy rövid történelmi ismertetővel kezdődik, utána bemutatom, hogy miért is ezt az időszakot jelöltem ki a vizsgálatom alapjául. Az ASEAN-EU Megerősített Partnerségi terv felépítése után azonnal rátérek az első pillérre. A politikai és biztonsági együttműködési pillért annak négy szakterületén meghatározott feladatait és elért eredményeit járom körbe. A második pillér a gazdasági területet mutatja be, amelyet a társadalmi és kulturális együttműködési szegmens követ. Végül, két kisebb pillér eredményeinek bemutatására kerül sor. Mielőtt rátérek az eredmények összegzésére, röviden kitekintek a jövőben megvalósítandó két Tervre azért, hogy egy átfogóbb képet adhassak az EU e térségre vonatkozó, hosszútávú külpolitikájáról. A kutatást az eredmények összegzése és irodalomjegyzék zárja.

A kutatásom célja, többek között, bemutatni az EU-ASEAN kapcsolatok fejlődését a 2012 és 2017 közötti időszakban, valamint, hogy elemezzem az Európai Unió külpolitikai céljainak megvalósításának konkrét példa alapján. Az alábbi kérdés fogalmazódott meg bennem a kutatás megkezdése előtt: az ASEAN-EU Megerősített Partnerségi Cselekvési Terv célkitűzései milyen hatékonysággal valósultak meg. Ahogy azt a későbbiekben majd látjuk, nem a dokumentumban található meghatározott célokat fogom egyesével felsorolni, hanem egy átfogó képet adok arról, miért fontos az adott terület a felek szempontjából és milyen módon tesznek a célok elérésért. A második kérdéskör szorosan kapcsolódik az elsőhöz. Dolgozatomban a kitűzött célok megvalósításáért létrehozott programok sikerességét elemzem. Továbbá rávilágítok arra, miért is fontos a külpolitikára kiemelt figyelmet szentelni, abból az európai polgárok mit is tapasztalnak, vagy épp milyen hasznot élvezhetnek. A pillérekben röviden, tömören ismertettem a meghatározott szakterületeket, feladatköröket, majd az EU-ASEAN együttműködésből származó megoldásokat elemeztem.

A kutatási kérdések megválaszolásához számos primer és szekunder forrás állt rendelkezésemre. A primer források közül kiemelendő az Európai Unió hivatalos oldala, az Európai Unió Tanácsának adattára, vagy éppen az Európai Bizottság kiadványai. Kutattam az Európai Külügyi Szolgálat archívumában, és olyan szakosított intézmények hivatalos oldalát kerestem fel, mint az Európai Unió Szellemi Tulajdoni Hivatala. Ezen túl, a Kereskedelmi Világszervezet és az INTERPOL közléseit is felkutattam specifikus kérdések átfogó megválaszolásának érdekében.

2 Irodalmi áttekintés

Az EU egyre nagyobb jelentőséget tulajdonít az ASEAN-nal, mint regionális szervezettel fenntartott általános kapcsolatainak. Elkötelezett az ASEAN Titkárságával kialakított kapcsolat elmélyítésében, együttműködésben, amely tükröződik az EU fejlesztési tevékenységének jelentős növekedésében. (Kék Könyv, 2016) Tekintettel arra, hogy az EU szervezete számos szempontból is fejlettebb, például szolgál az ASEAN számára a regionális integráció kialakításában és az összekapcsoltság előmozdításában. Az EU ezt felismerve, a pénzügyi eszközök mellett, kiemelt figyelmet fordít az általuk jól bevált gyakorlatok, tapasztalatok, valamint esetenként konkrét programok, projektek átadására, megosztására. Ennek köszönhetően az ASEAN a 2010-es évekre vitathatatlanul a második legfejlettebb regionális szervezetté vált. (FRIDE, 2013)

A felek közötti 45 éve (1977-2022) fennálló diplomáciai kapcsolathoz viszonyítva a vizsgált 6 év, 2012 és -2017 között, első pillantásra kevésnek tűnhet, azonban a tárgyalt periódus több szempont figyelembe vételét követően lett kiválasztva. Először is, a 45-évnyi időtáv részletes, mindenre kiterjedő vizsgálata olyan terjedelmű dolgozatot eredményezne, amelyre jelen formában nincs lehetőség. Másodszor, az Európai Külügyi Szolgálat, 2011-es alapítása óta, hatalmas mennyiségű információval szolgál mind a tagállamok, mind a lehetséges partnerségen, vagy annak elmélyítését fontolgató partnerek számára. (Európai Unió, É.N.) A nyilvános adatok lehetővé teszik minden érdeklődő és kutató számára, hogy bepillantást nyerjenek az Európai Unió tagállamainak területén kívüli tevékenységébe. Végül, elengedhetetlen kiemelni, hogy az Európai Unió 2012-ben két fontos lépéssel (a következőkben részletezett) is hozzájárult a szövetséges regionális szervezettel való kapcsolat mélyítéséhez.

Egyrészt, a 2012. április 26-27-én megrendezett ASEAN-EU külügyminiszteri találkozón az 1977 óta tartó, 35 év során elért eredményeire építve, a felek az együttműködés magasabb szintre történő emelését célozták meg. Ennek megvalósítása érdekében elfogadták a Bandar Seri Begawan Megerősített Partnerség Cselekvési Tervet. (Európai Unió Tanácsa, 2012) Ennek keretein belül az EU elindította az ASEAN integráció elmélyítését támogató két, kiemelt figyelemmel kísért programot: az ARISE (ASEAN Regional Integration Support from the EU), azaz ASEAN regionális integrációjának támogatását előírányzó programot, illetve a READI (Regional EU-ASEAN Dialogue Instrument), azaz a Regionális Párbeszéd Eszköz programot. A megállapodás számos területet foglal magába, köztük politikai, biztonsági, gazdasági/kereskedelmi, valamint társadalmi-kulturális kérdések is felvetődnek, amely jól tükrözi az ASEAN és az EU sokszínű, szerteágazó arculatát. Az előbb említett két program a

kutatás folyamán részletesen ki lesz fejtve, hiszen mindkettő elengedhetetlen volt az ASEAN regionális integrációra és közösségre vonatkozó céljainak és az ASEAN-közösség megalapozásának megvalósításához. (Európai Unió Tanácsa, 2013)

Másrészt, 2012. július 12-én Chatherine Ashton, egykori Unió külügyi és biztonságpolitikai főképvisele, aláírta az EU csatlakozását az ASEAN Barátsági és Együttműködési Szerződéshez (TAC). Ez, az 1976-ban a délkelet-ázsiai államok között létrehozott szerződés a tagállamok közti békés együttélést és barátságos együttműködést hivatott alapelveként lefektetni. (Délkelet-ázsiai Nemzetek Szövetsége, 2023) Mára ennek a szerveződésnek 54 tagja van. (The Jakarta Post, 2023) Ez a lépés azért is volt elengedhetetlen, mert az ASEAN számára rendkívül fontos a közösségépítés, továbbá a külkapcsolatok építése, bővítése, mélyítése terén is meghatározó, ha egy állam csatlakozik a Szerződéshez. A csatlakozott felek kinyilvánítják többek között, hogy a nézeteltéréseket, vitákat békés eszközzel rendezik, lemondanak a fenyegetésről vagy az erőszak alkalmazásáról. (Délkelet-ázsiai Nemzetek Szövetsége, 2023)

2.1 ASEAN-EU Megerősített Partnerség Cselekvési Terv (2013-2017)

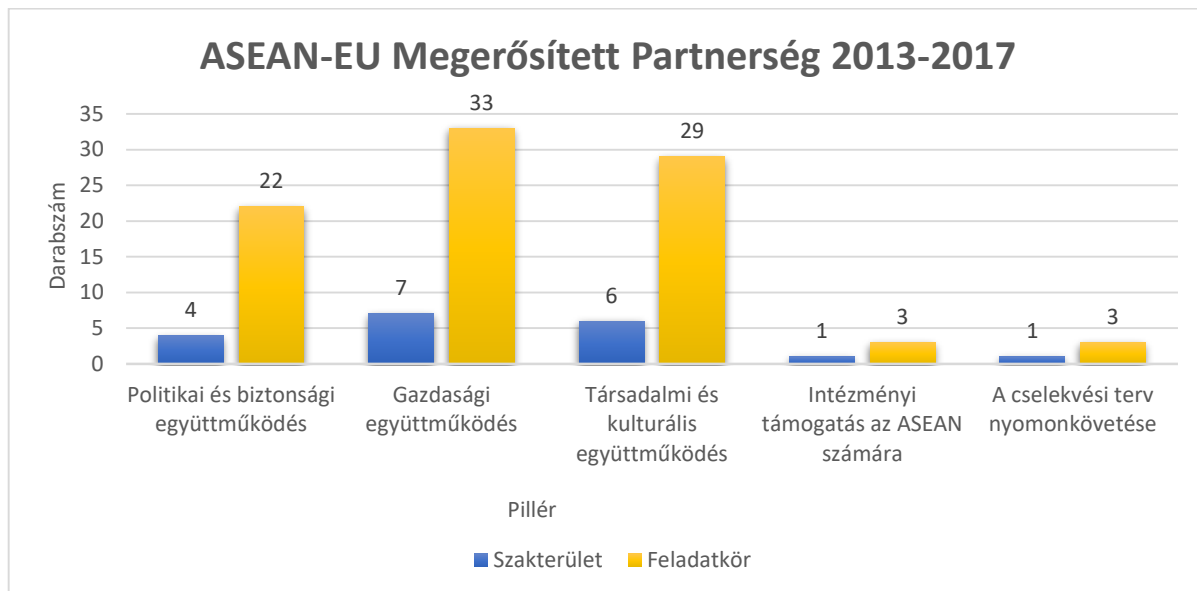
2001-ben az EU meghatározta az Ázsiában követendő prioritási pontokat: *Európa és Ázsia: Stratégiai keret a megerősített partnerségekhez* címmel jelent meg. Ez egy olyan átfogó stratégiai keretet biztosít, amely az EU jelenlétét mind politikai, mind gazdasági értelemben megszilárdítja és a következő időszakban magasabb szintre emeli. Hat pontot határoztak meg. Ezek: a békéhez és a biztonsághoz való hozzájárulás, a kölcsönös kereskedelmi és beruházási kapcsolatok erősítése, a régió fejlettebb országainak felzárkózásának elősegítése, az emberi jogok védelme és a demokrácia terjesztése. Továbbá: az ázsiai országokkal való partnerség és szövetség kiépítése a globális problémák közös megoldása érdekében, valamint az európai tudatosság erősítésének elősegítése Ázsiában (és természetesen fordítva is). (Európai Bizottság, 2018) Az imént felsorolt külpolitikai stratégiai pontok megvalósulását a Délkelet-ázsiai régióban vizsgálom, esettanulmány jelleggel.

A kidolgozott, több tíz oldalas Cselekvési Tervet nem fogom szó szerint ismertetni, ennek a kutatásnak a fő irányvonala ugyanis annak bemutatása, hogy mely területeken akarták a felek a kapcsolatot megerősíteni, és az elkötelezettséget mélyíteni a közös értékek és érdekek védelme iránt. Továbbá azt, hogy ezekből végül mi, hogyan valósult meg.

A Megerősített Partnerség túlmutat egyszerű projektek indításánál, hiszen az élet különböző területein induló, jól koordinált szakértői csapatok együttműködéséről van szó, akik a két régió egyes szakmájában méltán elismertek. A Bandar Seri Begawan ASEAN-EU Megerősített Partnerségi Cselekvési Terv öt pillérre bontható 1. Politikai és biztonsági együttműködés,

2.Gazdasági együttműködés 3.Társadalmi és kulturális együttműködés 4.Intézményi támogatás az ASEAN számára 5.A cselekvési Terv nyomonkövetése. Ezek további szakterületekre bonthatók, ezek pedig feladatkörökre. Hangsúlyozandó, hogy bár ezeken a területeken eddig is volt együttműködés, ez a szerződés formális elkötelezettség kinyilvánítása mellett, konkrét feladatkörökre osztott és meghatározott feladatokat fogalmaz meg. Az ezek elérése érdekében meghatározott pontok segítik a politikai döntéshozók munkáját. (Európai Unió Tanácsa, 2013) Emellett, az ASEAN-EU Együttműködési Vegyes Bizottság (JCC) keretein belül éves felülvizsgálati mechanizmust is elindítottak, azzal a céllal, hogy a fejlődés nyomon követhető legyen. (FRIDE, 2013)

1. sz. ábra: Az ASEAN-EU Megerősített Partnerség 2013-2017 pilléreinek, szakterületeinek és feladatköreinek eloszlása (Forrás: Európai Unió Tanácsa, 2013 adatai alapján készült saját szerkesztés)



Az ábrán láthatjuk a már előbb említett szakterületek konkrét megnevezését, továbbá ezek szakterületeinek és feladatköreinek darabszámát. Amint az az ábráról is leolvasható, a szövetségesek a gazdasági együttműködés terén fogalmazták meg a legtöbb olyan pontot, amelyre még nagyobb figyelmet kell fordítani.

2.2 Politikai és biztonsági együttműködés

Ebben a pillérben, azon területeken való együttműködési pontokra helyeztem a hangsúlyt, amelyek közvetve vagy közvetlen módon hozzájárulnak a politikai párbeszéd elmélyüléséhez, valamint a régió stabilitásához. Az Amszterdami Szerződés módosításait követően, a közös kül- és biztonságpolitika elősegíteni és védelmezni hivatott értékeket fogalmazott meg. A kutatás szempontjából kiemelendők: a béke és a nemzetközi biztonság megőrzése, a nemzetközi együttműködés elősegítése, továbbá a demokrácia, jogállamiság

megegerősítése, illetve az emberi jogok és az alapvető szabadságjogok védelme. (Várnay, 2004) Az Európai Unió a világ többi részén, amely alól ez a régió sem kivétel, hozzájárul a békéhez, biztonsághoz, valamint a stabilitáshoz, a nemzetközi jog betartása és betartatása mellett. Elősegíti a népek közti szolidaritást, a kölcsönös tisztelet kialakulását és ápolását. Továbbá védelmezi az európai értékeket és érdekeket. Melyek is ezek az értékek? Emberi méltóság, szabadság, demokrácia, egyenlőség, jogállamiság és emberi jogok. (Európai Unió, É.N.) Ahogy az az 1. táblázaton megfigyelhető, ez a terület 4 fő szakterületre és 22 feladatkörre lett felosztva.

1. sz. táblázat: A politikai és biztonsági együttműködés szakterületeinek megnevezése és feladatköreinek eloszlása (Forrás: Az Európai Unió Tanácsa, 2013 adatai alapján készült saját szerkesztés)

Politikai és biztonsági együttműködés szakterületei	Feladatkör (db)
1. A politikai párbeszéd erősítése	1
2. A regionális együttműködés előmozdítása a béke, a biztonság és a stabilitás fenntartása érdekében	19
3. Együttműködés az emberi jogok területén	1
4. Együttműködés regionális és nemzetközi fórumokon	1

2.2.1 A politikai párbeszéd erősítése

A felek fontosnak tartják, hogy ne csak az alacsonyabb szinteken legyenek rendszeres tárgyalások, hanem a legmagasabb vezetők között is. Ezért meghatározásra került, hogy az eddig két évente megrendezésre kerülő ASEAN-EU miniszteri találkozók (AEMM) folytatni kell. Ennek a célkitűzésnek a felek eleget is tettek: 2014-ben *20. AEMM a Stabilitás és jólét érdekében* címmel került sor az első ilyen találkozóra. (Délkelet-ázsiai Nemzetek Szövetsége, 2014) Ezt követte a 2016-ban Bangkokban tartott 21. AEMM, amely a kihívások közös kezelése érdekében ült össze. (Európai Külügyi Szolgálat, 2016) Az Utólagos Miniszteri Konferenciára (PMC+1) is külön kitértek a Tervben, amelyet szintén sikerült többször is megtartani. A vizsgált időszakban először 2013-ban Bruneiben (Délkelet-ázsiai Nemzetek Szövetsége, 2021), majd 2016-ban Laoszban, (Délkelet-ázsiai Nemzetek Szövetsége, 2016), 2017-ben pedig a Fülöp-szigeteken üléseztek. Mindezen felül, vezető tisztviselők (SOM) és Együttműködési Vegyes Bizottság (JCC) találkozók is voltak, így 2017-ben Jakartában. (Délkelet-ázsiai Nemzetek Szövetsége, 2017)

A felek közötti partnerség magasabb szintre emelésének, azaz a Stratégiai Partnerség gondolata már korábban is felvetődött. 2014-ben az ASEAN-EU külügyminisztereinek közös határozatot hoztak, hogy a fennálló kapcsolatot stratégiai kapcsolattá kell alakítani. (Európai Bizottság,

2015) Továbbá, a 2015-ös Kuala Lumpurban tartott Utólagos Miniszteri Konferencia (PMC+1) során szintén megfogalmazódott a partnerség szükségessége, ez azonban a vizsgált időszak (2012-2017) végéig nem valósult meg. (Japán Külügyminisztériuma, 2015)

2.2.2 A regionális együttműködés előmozdítása a béke, a biztonság és a stabilitás fenntartása érdekében

Az EU csatlakozása az ASEAN Barátsági és Együttműködési Szerződéshez (TAC) 2012-ben jelentős előrelépést jelentett az EU és az ASEAN kapcsolataiban, valamint új lendületet adott és kibővítette béke, a biztonság és a stabilitási kérdésekben való együttműködésben. (Kék Könyv, 2016) Amint azt az 1. táblázatban (ld. 6. o.) már megfigyelhettük, a 22 darab feladatkörből, 19-et ez a szekció tesz ki. Ebből arra következtethetünk, hogy a felek nem csak, hogy elkötelezettek a jelenlegi állapot fenntartása iránt, hanem aktív szerepet vállalnak a régióban élők a lehető legnagyobb békességben éljenek egymás szomszédságában és a bűnszervezetek munkásságát visszaszorítsák.

Ahogy azt már említettem, nem a Terv szószerinti idézése a célom, így ezen 19 pontot sem fogom felsorolni. Lényegüket tömören összefoglalva ezek a következő területeken keresnek átfogó megoldásokat: párbeszéd az ázsiai-csendes óceáni térségben, az ASEAN központi szerepének és az ASEAN Regionális Fórum szerepének erősítése. Továbbá, az ASEAN kapacitásának növelése. Workshopok, szemináriumok rendezése, valamint tapasztalatok és legjobb gyakorlatok cseréje a közvetítés, megbékélés, válságkezelés, konfliktusmegelőzés és béketeremtés területén. Végül, de nem utolsósorban: uniós hozzájárulás a tengeri biztonsághoz, a transznacionális bűnözés és terrorizmus elleni harchoz. (Európai Unió Tanácsa, 2013)

A tengereken történő tartós biztonság megteremtése nem csak regionális, hanem globális fontosságú, hiszen a világ tengerifuvarozásának több mint a fele – tonnatartalom alapján – a Dél-kínai tengeren halad át. Számos gazdaságot lát el ez az útvonal, köztük a kutatási téma szempontjából kiemelendő Európai Unió gazdaságát. (Kék Könyv, 2016) Az EU-nak komoly érdeke fűződik a Dél-kínai tenger stabilitásához és a nemzetközi jog erre vonatkozó jogszabályainak (UNCLOS) tiszteletben tartásához. A területi viták békés megoldására szólította fel a feleket és támogatja őket abban, hogy megállapodjanak a Dél-kínai tenger magatartási kódexének elfogadásában. (Európai Bizottság, 2015)

Az Európai Unió 2009 óta támogatja az ASEAN Migráció és Határvédelem Programot (EA-MBMP II). 2015-ben szingapúri telephelyű INTERPOL csapat kétirányú megközelítést vett alapul. Először is, a kapacitásépítést az INTERPOL I-24/7 Biztonságos Kommunikációs Rendszer bevezetéséhez, valamint használatához. Másodsor pedig a vízumkezeléssel és

vízummentes utazással kérdések a válaszok, tanulmányok kidolgozását. (Kék Könyv, 2016) Mivel ezt a régiót sem kerülte el a világban zajló erőteljes folyamatok hatásaként az országok határaitra nehezedő nyomás, így a következő főbb fenyegetéseket határozta meg ASEAN Titkársága: hamisított áruk adásvétele, fa- vagy vadonélő, veszélyeztetett állatok és növények szállítása, kábítószer- és embercsempészet, határokon átívelő szervezett bűnözés és terrorizmus. A felsoroltak kezelésére válaszul a felek az ASEAN Migráció és Határvédelem Program keretén belül, 2015-ben egy hároméves programot indítottak a bűnüldözési szervek közötti kommunikáció javítására, INTERPOL eszközök megosztására, tréningek nyújtására a tagországok hatóságainak részére. (Délkelet-ázsiai Nemzetek Szövetsége, 2019) Fél évvel később, 2016 márciusában például már meg is kezdődött az első INTERPOL tanfolyam Kambodzsában, amelyen kilenc ASEAN tagországból 20 bűnüldözési munkatárs vehetett részt. A tanfolyam célja az emberkereskedelem áldozatának azonosítása, kihallgatása, valamint hamisított okmányok kivizsgálását foglalta magában. (INTERPOL, 2016) Szintén jó példa az ugyanebben az évben, Bangkokban tartott újabb tanulmányi program, amelyet a thai királyi rendőrség tartott az INTERPOL segítségével. Célja a régió országainak kapacitásának kiépítése, az illegális bevándorlás kezelésének és határellenőrzés céljából. (Délkelet-ázsiai Nemzetek Szövetsége, 2016)

Mivel a kooperáció elengedhetetlen a tengeri kalózkodás, fegyveres hajórablások (kereskedelmi és nem kereskedelmi eszközök esetén is), fegyver- és embercsempészet elleni küzdelemben, így a felek úgy döntöttek, hogy a 2013-2017 közötti időszakban kiemelt figyelmet fordítanak erre a területre. (Európai Unió Tanácsa, 2013)

Végül a vegyi, biológiai, radiológiai és nukleáris anyagok kockázatának kezelését is kihangsúlyozta az EU, melynek érdekében egy olyan platformot hozott létre, amely kifejezetten ezekkel a kérdésekkel és azok megoldásával foglalkozik. Fülöp-szigetek fővárosában, Manilában található az EU CBRN-kockázatcsökkentési Kiválósági Központ, amely bár Délkelet Ázsiában az egyetlen, egy nagyhálózat része. (Európai Unió, É.N.) 2013-2017 között 14 projektet indítottak el és zártak le sikeresen. További három projekt bár még ebben a periódusban vette kezdetét, de már csak a következő (2018-2022) Cselekvési Terv idején fejeződött be. Az előbbi 14 eredményes projektre például szolgál a laboratórium biológiai védelmének erősítése vagy éppen a vegyi anyagok import/export tevékenységeinek nyomonkövetése. (Európai Unió, É.N.) Az utóbbi azért is kifejezetten fontos, mert így a vegyi anyagok azonosításának ideje lecsökkent. A vegyi anyagok tiltott kereskedelme elleni küzdelem is hatékonyabbá vált, hiszen a vámtisztek tudása és felszerelése is naprakész az anyagok azonosítása terén. (Európai Unió, É.N.)

Az EU osztja az ASEAN azon törekvését, hogy Délkelet-Ázsiát nukleáris fegyverektől, valamint minden egyéb tömegpusztító fegyvertől mentes régióként őrizze meg, amint ezt a Délkelet-ázsiai Nukleáris Fegyvermentes Zónáról szóló szerződés (SEANWFZ) és az ASEAN Alapokmánya is rögzíti. (Európai Unió Tanácsa, 2015)

Az egyik legfontosabb, ha nem a legfontosabb, kézzelfogható eredmény, hogy hosszas megfontolást követően 2015. augusztus 8-án, amely egyben az ASEAN-nap is, az EU diplomáciai képviselőket hozott létre az ASEAN Titkárságánál, valamint külön nagykövetet nevezett. (Európai Külügyi Szolgálat, 2022)

2.2.3 Együttműködés az emberi jogok területén

Ahogy azt a fejezet bevezető részében olvashattuk, az Európai Unió alapértéknek tekinti az emberi jogokat, ezért különös figyelmet szentel a 2009-ben létrehozott ASEAN Emberi Jogi Kormányközi Bizottság munkájának támogatására. Ez az intézmény ötéves munkatervvel dolgozik: 2010-2015, 2016-2020 és 2021-2025. Olyan célok elérésében dolgoznak együtt az Európai Unióval, mint az emberi jogok és alapvető szabadságjogok népszerűsítése és védelme. Az oktatás segítségével igyekeznek a tagországok társadalmában a jogokat tudatosítani. Továbbá az ASEAN-tagállamok arra ösztönzik, hogy nemzetközi emberi jogi egyezményekhez csatlakozzanak és ratifikálják is azokat. (AICHR, 2018)

A politikai kapcsolat elmélyítése részeként az EU nagy hangsúlyt fektet arra, hogy konstruktív megbeszéléseket folytasson ASEAN Titkárságával és a tagállamokkal, bilaterális alapon, az emberi jogok védelme érdekében. A halálbüntetés eltörlése az ASEAN régióban régóta kivált szándéka az uniós külpolitikának, hiszen ennek az alkalmazása kegyetlen, embertelen, sérti az élethez való jogot és nem mellesleg nem hat elrettentőleg a bűnözéstől. Továbbá megállapították, hogy a halálbüntetés diszkriminatív, mivel aránytalan mértékben sújt egyes társadalmi rétegeket, például a kisebbségeket. (Európai Külügyi Szolgálat, 2023) Bár Kambodzsában és Fülöp-szigeteken már korábban eltörölték, az ASEAN tagállamok többségében, így Mianmar-Thaiföld-Vietnam-Malajzia-Szingapúr-Indonézia területén mind a mai napig jogilag kiróható büntetésnek számít a halálbüntetés. (WorldData, 2022)

Továbbá, azért is szélesítettem ki a 2013-2017 időszakot a 2012-2017 vizsgált időintervallummá, hogy a lehető legátfogóbb képet adhassam a felek elkötelezettségéről. Számos kiemelendő esemény zajlott még le ugyanis – a már említetteken túl – a 2012-es évben, amelyek hozzájárultak a Cselekvési Terv sikerességéhez. 2012-ben írta alá mind a tíz tagállam az ASEAN Emberi Jogi Nyilatkozatot a 21-edik ASEAN Csúcstalálkozón, Kambodzsában. Ezzel megerősítették az ASEAN ragaszkodását az ASEAN Alapokmányban rögzített célokhoz

és elvekhez, különös tekintettel az emberi jogok, az alapvető szabadság, a demokrácia és jogállamiság előmozdítása, tiszteletben tartása és védelme elvekre. Kinyilvánították elhivatottságukat az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozatában, az Egyesült Nemzetek Alapokmányában és minden olyan nemzetközi jogi okmányban foglaltak felé, amelyeknek valamely állam tagja. (Délkelet-ázsiai Nemzetek Szövetsége, 2012) Ennek népszerűsítésére és a társadalmi tudatosítás érdekében számos versenyt és kampányt folytatott az AICHR, mint például a 2014-ben rendezett „ASEAN ifjúsági verseny a művészetről és emberi jogokról”. (AICHR, 2014)

2.2.4 Együttműködés regionális és nemzetközi fórumokon

Bár nehezen mérhető, mennyire is sikerült erősíteni az ASEAN-EU együttműködését a multilaterális fórumokon, mint például az ENSZ-ben, mégis kiemelendő, hogy a felek törekednek arra, hogy mindamellett, hogy számos közös platformot hoztak létre, mint az Ázsia-Európa Találkozó (ASEM), amelyek a mindenkit érintő kihívásokkal szemben közösen kívánnak fellépni, ezeknek tevékeny és effektív tagjai. (Európai Külügyi Szolgálat, 2021)

Az EU tevékeny tagja az ASEAN Regionális Fórumnak (ARF), sokat segít az ASEAN tagállamoknak mind a szervezésben, mind a lebonyolításban. 2014 októberében például, az EU társvezetői és társelnökként vett részt a Bandar Seri Begawanban tartott ARF megelőző diplomácia és közvetítői képzésen. De szintén besegített a második Ürbiztonsági workshopon Tokióban. (Japán Külügyminisztériuma, 2015)

2.3 Gazdasági együttműködés

Az Európai Unió és jogelődje, 1957 óta mindent megtesz azért, hogy a gazdaság felpörgetésével és a versenyképesség növelésével az európai kontinensen béke és prosperitás jöjjön létre. Ezen törekvését, a mintegy 70 éve tartó békét, 2012-ben Nobel-békedíjjal is megjutalmazták. A szervezet olyan egységes piacot hozott létre, ahol az áru, tőke, szolgáltatások mellett a munkaerő is szabadon vándorolhat. Emellett a tagországok polgárai bármelyik EU-s tagállamban szabadon élhetnek, illetve folytathatják tanulmányaikat. Ezzel még nem elégszenek meg a vezetők, politikai döntéshozók, hiszen emberek millióinak nyújtanak segílyt és fejlesztési támogatást a világ többi részén. (Európai Unió, É.N.) A szegénység felszámolása és a fenntartható fejlődés megvalósítása a világ két legnagyobb kihívása, és az EU-nak a tagállamaival és a partnerországokkal együttműködve, eltökélt szándéka, hogy mindkettőt kezelje. Ennek érdekében együttműködik az ASEAN egészével, és ahogy azt később olvashatjuk, akár tagállamokkal külön-külön is. (Kék Könyv, 2016)

A következő táblázatról leolvashatók a gazdasági együttműködés meghatározott prioritásai, valamint az ezek eléréséhez kitűzött feladatkörök darabszáma.

2. sz. táblázat: A gazdasági együttműködés szakterületeinek megnevezése és feladatköreinek eloszlása (Forrás: Az Európai Unió Tanácsa, 2013 adatai alapján készült saját szerkesztés)

Gazdasági Együttműködés	Feladatkör (db)
1. Általános együttműködési pontok	14
2. Kereskedelem és befektetés	9
3. Kis- és középvállalkozások	1
4. Közlekedés	2
5. Élelmiszer, mezőgazdaság és erdőgazdálkodás	3
6. Energiabiztonság	5
7. Turizmus	1

2.3.1 Általános együttműködési pontok

A másik hat prioritási ponttal ellentétben, ez nem egy specifikus gazdasági területre fókuszál, hanem több olyan megoldandó kérdést tűz napirendi pontra, amelyek a térség egészére pozitív hatást gyakorolnak. Vagyis gyakoroltak, hiszen ezek többségét sikerült a feleknek a hatékony együttműködésnek köszönhetően megvalósítani.

A párbeszéd, a kommunikáció nem csak a politikai terén elengedhetetlen, hanem minden más területen is. Ez alól a gazdaság sem képez kivételt. Ennek az információcserének a mindennapos kapcsolattartás mellett, a magasabb szinteken történő rendszeres diszkusszió létesítése, a gyümölcsöző közös munka a cél. (Európai Unió Tanácsa, 2013) Ez a cél nem maradt megvalósítás nélkül, hiszen továbbra is összehívják az ASEAN gazdasági minisztereit (AEM) egy csúcsertekezletre az EU kereskedelmi biztosaival. A vizsgált időintervallumban először 2013-ban, Vietnámban került megrendezésre a csúcstalálkozó. Ezen a megbeszélésen a felek többek között áttekintették az előző évi kereskedelmi adatokat a két régió között, a regionális gazdasági integráció állapotát. (Délkelet-ázsiai Nemzetek Szövetsége, 2013) Ezt követte a malajziai konzultáció 2015-ben, amely kiemelte, hogy az ASEAN-EU FTA (Szabadkereskedelmi Megállapodás) folyamatát, előrehaladását is nyomon követik, illetve a befektetésösztönzés és a folyamatban lévő programok sikerességét is felügyelik. (Délkelet-ázsiai Nemzetek Szövetsége, 2017) Ezt követte 2016-ban a thaiföldi, (Délkelet-ázsiai Nemzetek Szövetsége, 2021) majd 2017-ben fülöp-szigeteki tárgyalás, amelyeken a már az előbb felsoroltak mellett, hangsúlyozták az ARISE és számos projekt fontosságát és fejlesztését. (Európai Külügyi Szolgálat, 2017) Kijelenthető tehát, hogy a felek több kitűzött pontot is teljesítettek: az AEM-EU kereskedelmi biztosai közötti rendszeres tanácskozást, az

ARISE implementációját és az ASEAN gazdasági terv segítését. A lista tovább folytatódik: a technikai segítségnyújtás a haladás követése terén, vámjellegű és nem vámjellegű akadályok csökkentése vagy éppen az ASEAN Titkársága kapacitásának növelése.

Nagy hangsúlyt fektetett az Európai Unió a Délkelet-ázsiai régió fejlettségszint különbségek kiegyenlítésére, ezért ezt is külön feladatkörként határozta meg. Az elmaradottabb országokat „CLMV” illetve „alsó Mekong régió” összefoglaló névvel jelezte, amely az országok angol megfelelőjének kezdőbetűiből tevődik össze. Ezen országok: Kambodzsa, Laosz Népi Demokratikus Köztársaság, Mianmar és Vietnám. (Európai Unió Tanácsa, 2013) Ezen országokat az EU – az ASEAN szervezetén túl – bilaterális alapon, azaz országspecifikusan is segíti az élet különböző területein. Ez természetesen nem azt jelenti, hogy a másik hat tagállammal nincsen bilaterális kapcsolata, csupán azt, hogy van, csak kisebb volumenű e téren. Az 1990-es évek óta mára Kambodzsa legnagyobb donora Svájjal együttműködve az Európai Unió lett. Ez számokban kifejezve a 2014-2018-as időszakra 1.4 milliárd eurót jelent. Ennek fő célja a mély szegénység redukálása, megszüntetése a jó kormányzás, a közszféra reformja, a mezőgazdaság és vidékfejlesztés támogatása által. Ezen túlmenően, a fejlődés elősegítéséhez, a civil társadalom bevonásával, nem kormányzati szereplők támogatásával is hozzájárul. (Kék Könyv, 2016)

Az Európai Unió több, mint 20 éve jelen van Laoszban és az egyik legnagyobb fejlesztési támogatónak számít a mintegy 500 millió eurónyi támogatással ebben az időszakban. Míg az uniós finanszírozás megközelítőleg 70 milliónyi eurót tett ki a 2007-2013-as időszakban, addig ezt 207 millió euróra emelte a következő 7 évre (2014-2020). Az EU legfőbb célkitűzése a szegénység csökkentése a kormány azon céljának segítségével, hogy 2020-ig Laosz lekerüljön a legkevésbé fejlett országok listájáról. (Kék Könyv, 2016) Az Európai Unió számára a liberális, kereskedelmi akadályok fokozatos leépítését szolgáló nemzetgazdaságok kialakítása, az ASEAN régióban, központi szerepet játszik. 1995-ben a tagországok többsége be is lépett a Kereskedelmi Világszervezetbe: Mianmar, Thaiföld, Indonézia, Malajzia, Szingapúr, Brunei és Fülöp-szigetek. A későbbiekben Kambodzsa (2004) és Vietnám is ugyanerre az útra lépett. Ellenben Laosz ügye sokkal nehezebben haladt, ezért is számít nagy sikernek, hogy az Európai Unió közreműködésével végül 2013-ban Laosz is csatlakozni tudott ehhez a nemzetközi szervezethez. (Kereskedelmi Világszervezet, 2016)

Mianmar esetében az Európai Unió célja egy működő, stabil demokrácia kialakítása, valamint egy inkluzív és fenntartható fejlődés segítése. Négy elsőbbséget élvező szektort jelöltek ki: vidékfejlesztés, élelmiszerbiztonság, oktatás, illetve jogállamiság és állami kapacitás építése.

Ezen 2014-2020 közötti stratégia megvalósítására az Unió csaknem 700 millió eurót biztosított. (Kék Könyv, 2016)

És végül, de nem utolsósorban jöjjön a Vietnámmal kötött bilaterális kapcsolat tömör áttekintése. Az 1990-ben felvett formális diplomáciai kapcsolat kezdete óta az EU több mint 600 millió eurós támogatást nyújtott Vietnám számára. Az EU kereskedelmi segítségnyújtása nem csak az árukereskedelemre terjed ki, hanem a szolgáltatások kereskedelme mellett a szellemi tulajdonjogok és a közvetlen külföldi tőkebefektetések (FDI) ösztönzésére is. (Kék Könyv, 2016)

A gazdasági területre vonatkozó konkrét kezdeményezések a következőket foglalják magukba: „Connectivity” munkacsoport felállítása, amely az ACCC tárgyalópartnere és előmozdítja az ASEAN összeköttetést támogató különböző uniós tevékenységeket. Továbbra is támogatni az alsó Mekong régió országait pénzügyileg (is), ennek érdekében a korábbi 607 millió eurót, amelyet 2007-2014 között folyósított erre a célra az EU, megemelték 1705 millió euróra a következő időszakra (2014-2020). A regionális összekapcsolhatóság erősítését szolgáló projektek támogatása a közlekedés, az energiaügy és a városi infrastruktúra területén. Az EU-s támogatások mellett a nemzetközi pénzügyi intézmények által nyújtott kölcsönök ösztönzése, legfőképp az Európai Beruházási Bank bevonásának elérése. (Európai Bizottság, 2015)

A 2007-ben életbe lépett ASEAN Gazdasági Közösség (AEC) létrehozásáról szóló AEC Tervrajz a 10 tagország között hivatott egy gazdasági integrációt létrehozni. Az uniós ARISE program ennek a célnak elérése érdekében segített végrehajtani az AEC Tervrajzban megfogalmazott pontokat: szakpolitikák, stratégiák és megállapodások operacionalizálása az ASEAN tagállamain belül. Továbbá, ahogy azt majd a negyedik pillér esetében is láthatjuk, a Titkárság kapacitásának bővítése. Ez a művelet sikeresnek mondható, hiszen 2015. december 31-én hivatalosan is megalakult az ASEAN Gazdasági Közösség. (Imani Development, 2017)

2.3.2 Kereskedelem és befektetés

Az EU-ASEAN kereskedelmi kapcsolat évről-évre erősödik, amelyet a makrogazdasági adatok is alátámasztanak. Uniós segítségének hála az egységes piac megvalósítása napról-napra közelebb van, amely több mint 600 millió fogyasztóval rendelkezik. Gyorsan növekvő középosztálynak hála, az európaiak számára ideális befektetési és exportpiaci lehetőségeket kínál a térség. (Európai Bizottság, 2015) Ennek következtében az EU határozott szándéka, hogy a kereskedelmi kapcsolatokat ebben az időszakban még újabb, magasabb szintre emelje. Az ASEAN növekedése ugyanis mindkét régió szemszögéből hatalmas sikerként könyvelhető el, mind politikai, mind gazdasági szempontból. (Kék Könyv, 2016)

Bár a vizsgált regionális szervezetek közötti kereskedelem és befektetés mennyisége évről-évre nő, az EU-ASEAN FTA, a 2007 júliusában indult tárgyalások ellenére, a mai napig nem jött létre. Sőt, 2009-ben ezeket a tárgyalásokat is felfüggesztették, így az Európai Unió azzal a hét ASEAN tagországgal, külön-külön fogott hozzá a Szabadkereskedelmi Megállapodás megtárgyalásához. (Európai Bizottság, 2021)

A kereskedelmi megállapodásokon és a pénzügyi támogatáson túl az EU együttműködött az ASEAN-nal az intelligens, fenntartható és inkluzív növekedés előmozdításának népszerűsítése érdekében. Ennek eredményeként, a tagországokban megindult a politikai döntéshozók körében egy erősebb ösztönzés a vállalkozásbarát környezet kialakítására, nem vámjellegű akadályok felszámolására, szabványok harmonizálására, a nemzetközi munkaügyi normák betartására. (Európai Bizottság, 2015) Az alábbi megvalósított projektek erre szolgálnak például.

Az ASEAN-vezetők ASEAN Gazdasági Közösség (AEC) létrehozásáról szóló döntése az áruk, szolgáltatások, beruházások és szakképzett munkaerő szabad áramlását, valamint a tőke szabadabb áramlását hivatott bevezetni a régióban. Ahhoz, hogy az AEC fenntartható legyen, a teljeskörűen harmonizált vám- és közlekedési környezet kialakítása elengedhetetlen. Ennek eléréséhez a vezetők az Európai Unióval közösen létrehozták az ASEAN Vámügyi Tranzitrendszert (ACTS), amelynek célja egy olyan regionális környezet létrehozása, amelyben az árutovábbítási rendszer keretében működő jármű bármely ASEAN-tagállamban lévő kiindulási pontról bármely más tagállamban lévő rendeltetési pontra szállíthat árut közúton. Tetszőleges számú tranzitországon keresztül, közbeni kirakodás nélkül és minimális határon történő várakozással, irat, okmányellenőrzési eljárásokkal. (ACTS, 2020) A Rendszert, bár elméletben kidolgozták, nem sikerült 2017 végéig üzembe helyezni. (EUIPO, 2022)

Ez Európai Unió célul tűzte ki, hogy a szellemi tulajdonjogoknak a regionális integrációhoz és az általános gazdasági fejlődéshez való hozzájárulásának erősítésével tovább integrálja az ASEAN-országokat a globális gazdaságba. Az ECAP-projektet 2013 óta az EUIPO (Az Európai Unió Szellemi Tulajdoni Hivatala) hajtotta végre a Délkelet-ázsiai Nemzetek Szövetsége régiójában, 3,8 millió eurós költségvetéssel. A Hivatal munkatársai a védjegyekre, ipari mintákra, földrajzi jelzésekre, valamint a szellemi tulajdonjogok védelmére és érvényesítésére összpontosított. A tagállamok 270 tisztviselőjének számára biztosítottak lehetőséget, hogy részt vegyenek szemináriumokon, továbbképzéseken és workshopokon. Bár 2017-ben ez a projekt lezárult az EUIPO 2018-tól egy másik program keretein belül folytatja a munkáját ebben a régióban. (EUIPO, 2017)

Annak érdekében, hogy az ASEAN teljesíteni tudja a kereskedelmi akadályok felszámolására és egy hatékony regionális szabadkereskedelmi keretrendszer létrehozására vonatkozó

célkitűzéseit, egy integrált szabványügyi rendszer elengedhetetlen volt. Az ARISE program egy ilyen rendszer megalkotásában is segédkezett, így készült el az ASEAN Szabványokra, Műszaki Szabályzatokra Vonatkozó Iránymutatások és Megfelelőségértékelési Eljárások (AG STRACAP) iránymutató dokumentum. Emellett központi szerepet játszott a három kiegészítő iránymutatás kidolgozásában is. Név szerint: szabványok harmonizációja és akkreditációja, megfelelőségvizsgálat, valamint kölcsönös elismerési megállapodások. Ezeket a dokumentumokat végül 2015-ben fogadták el és kezdték meg alkalmazásukat. (Kék Könyv, 2016)

2.3.3 Kis- és középvállalkozások

A legjobb gyakorlatok és tapasztalatok megosztásának előmozdítását írták elő a felek (Európai Unió Tanácsa, 2013), mivel a korábbi évek adatai alapján, az uniós kis- és középvállalkozások csekély aránya, csupán 13%, folytat aktív kereskedelmet nemzetközi szinten az EU-n kívül. Az európai kkv-k ASEAN országokban való üzleti lehetőségek kibővítéséhez viszont számos olyan tényező fejlesztését kell elősegíteni a régióban, mint például a szabályozási környezet, szellemi tulajdonjogok védelme, piacra jutás és közbeszerzés egyszerűsítése. Az üzleti lehetőségek fejlesztését olyan eszközökön keresztül valósítják meg, mint az EU Gateway/Business Avenues in South-East Asia, the ASEAN-EU Business Council. (Európai Bizottság, 2015)

2.3.4 Közlekedés

Az EU külső légiközlekedési politikájáról szóló 2012. évi Bizottsági közlemény kiemelte az ASEAN egységes civil légiközlekedési piacának fontosságát. A civil légiközlekedés ugyanis kulcsfontosságú az EU és az ASEAN között, valamint az ASEAN térségben belül összeköttetés szempontjából. Továbbá a piac liberalizációjának és piacsabályozás előtérbe kerülésével is kecsegtet. Uniós előrejelzések szerint a következő 20 évben a világ forgalmának fele az ázsiai-csendes-óceáni térségbe vagy onnan fog érkezni, és 2030-ra a világpiaci részesedésük majdnem 40%-ra emelkedik. A légi közlekedés a régiók között jelentősen fog növekedni az idegenforgalom miatt is, bár ezen a COVID-19 mellett a környezetvédelem és a tudatosság, ezt a felfelé ívelő görbét nagymértékben ellaposíthatja. (Kék Könyv, 2016)

Az EU technikai segítséget nyújt az ASEAN intézményi kapacitásának fejlesztéséhez annak érdekében, hogy egy szigorú szabályozási előírásokon nyugvó, biztonságos, fenntartható egységes piac jöjjön létre. Ezt a célkitűzést, az ASEAN Légiközlekedés Intergrációs Projekt (AATIP) finanszírozásán keresztül is támogatja 2012 és 2016 között, hozzávetőlegesen 4,7 millió euróval. Ez a szervezet szorosan együttműködött az Európai Repülésbiztonsági

Ügynökség (EASA) munkatársaival, hogy az egységes légiközlekedési piac létrehozását támogató kereteket megfogalmazza. (EASA, 2017)

2.3.5 Élelmiszer, mezőgazdaság és erdőgazdálkodás

Ezen a téren az EU-ASEAN együttműködés folyamatos haladást és számos kézzel fogható eredményt vitt véghez, amelynek legfőbb győzteseik maguk az állampolgárok voltak. Ebben az időszakban fogalmazták meg ugyanis és tűzték ki célul az Élelmezésbiztonsági keretrendszer és az új élelmezésbiztonsági stratégiai cselekvési tervet 2015-2020 időszakra. Továbbá, az ASEAN helyes aquakultúra gyakorlatra vonatkozó iránymutatásokat is, de lefektették a mezőgazdasági termékek szabványa és élelmiszerbiztonsági alapszabályokat a fogyasztók egészsége védelmében. (CIL, 2019) Kapacitásnövelés és technológiaátadás a mezőgazdaság, élelmiszeripar, erdészeti termékek területén kiemelt célja volt a feleknek, ennek elérésének érdekében az EU támogatta az ASEAN Mezőgazdasági Termelői Szervezetek Támogatási Programját (AFOSP). Ezen kívül, 2015-ben egy új, uniós finanszírozású program a mezőgazdasági termelők szervezeteinek támogatására, amely több millió, olyan kistermelőt foglal magában, akik az ASEAN-országok élelmiszertermelésében meghatározó szerepet játszanak. Továbbá ehhez szorosan kapcsolódó ASEAN Erdőgazdálkodás (FLEGT), amelynek a fő célkitűzése a fenntartható erdőgazdálkodás megvalósítása. (Kék Könyv, 2016)

2.3.6 Energiabiztonság

Az EU és az ASEAN közötti energiaügyi kooperáció számos területre terjed ki, mint például az energiahatékonyság, energiatakarékosság, megújuló energiaforrások, illetve infrastruktúrafejlesztés területe. Ezért is támogatta az EU az Energiaügyi Együttműködési Cselekvési Terv (APAEC) implementálását, amely 2011-2015 közötti periódusra vonatkozó stratégiákat tartalmazta. Ez az alábbi hét fő területre koncentrálódott (ezeken kívül tartalmazott más célt is): (ASEAN Energia Központ, 2010)

1. ASEAN Áramhálózat
2. Transz-ASEAN gázvezeték
3. Szén és tiszta széntekológia
4. Energiahatékonyság és Energiatakarékosság
5. Megújuló energia
6. Regionális energiapolitika
7. Atomenergia

E terv megvalósításának érdekében az ASEAN-EU felismerte a regionális együttműködés fontosságát a nukleáris biztonság, a védelem és a biztosítéki intézkedések területén. 2013-ban

hivatalosan is megalakult az ASEAN Atomenergia-szabályozó Testületek Hálózata (ASEANTOM). Kiemelt együttműködési területek: a nukleáris és radioaktív anyagok szabályozásával kapcsolatos gyakorlatok és tapasztalatok megosztása a biztonság, a védelem tekintetében, továbbá a humánerőforrás fejlesztése, képzések és technikai információút biztosítása. Ezeken túl, az ASEAN tagországok támogatása a Nemzetközi Atomenergiaügynökség szabványainak, iránymutatásainak végrehajtásában, valamint betartásában. Végül pedig, együttműködés létrehozása a nukleáris vészhelyezetekre való felkészültség és reagálás, környezetben megjelenő sugárzás ellenőrzése érdekében, illetve a nukleáris, radioaktív anyagok tiltott kereskedelmének megakadályozása. (Délkelet-ázsiai Nemzetek Szövetsége, 2014)

2.3.7 Turizmus

Szintén gazdasági szektor a turizmus, kiváltképp ebben a régióban, ezért is fogtak össze a felek, hogy információ- és tapasztalatcsere segítségével újabb lendületet adjanak az idegenforgalomnak. Ehhez konferenciák, workshopok szervezése mellett promóció és marketing területén is együttműködtek. (Európai Unió Tanácsa, 2013) Valamint az ASEAN elindította 2011-2015 között tartó turizmus területét fejlesztő stratégiai tervet, hiszen felismerték, hogy az idegenforgalom milyen gazdasági, politikai és társadalmi hatásokkal jár. Ennek köszönhetően az idelátogatókat biztonságos környezet, kiváló minőségű, széles szolgáltatási és termékkör várja. Többnél-több lehetőség várja a turistákat, amelyek megalkotása során a fenntartható fejlődést figyelembe vették. (Délkelet-ázsiai Nemzetek Szövetsége, 2011)

2.4 Társadalmi és kulturális együttműködés

Az Európai Unió a Bandar Seri Begawani Cselekvési Terv keretein belül bevezetett, az együttműködés hagyományos, politika és gazdaság, területein túl, egy új kiemelt cselekvési területet: az éghajlatváltozást, a katasztrófakezelést és környezetvédelmet érintő kérdéskört. A 2000-es elfogadásuk óta az EU támogatta a Millenniumi Fejlesztési Célokat, amelyek felbecsülhetetlen mértékben hozzájárultak a közvélemény tudatosság növeléséhez, a politikai akarat erősítéséhez és az erőforrások mozgósításához. Bár a Cselekvési Tervet még a korábbi Célok alapján írták, időközben, a ciklus közepén (2015) átvette ennek a programnak a helyét a következő 15 éves terv, az ún. Fenntartható Fejlődési Célok (SDGs). (Kék Könyv, 2016)

Az EU társadalmi és kulturális együttműködési tevékenységek célja, hogy támogassa az ASEAN elkötelezettségét a téren, hogy a régióban élők életminőségét javítsa, az emberközpontú és társadalmilag felelős döntéshozatal révén. Az emberi, kulturális és

természeti értékek figyelembe vételével olyan társadalmak éljenek békében egymás szomszédságában, ahol a jólét és a fenntartható fejlődés központi szerepet játszik. (Kék Könyv, 2017)

EU-ASEAN Regionális Párbeszéd Eszköz (READI) az első politikai párbeszédre kiélezett program, amely 2011 és 2015 között folyt. A 3,3 millió eurónyi támogatás mellett hozzávetőlegesen 2700 szakértői munkanapnyi adatbevitellel, mintegy egy millió euró a járulékos költség, mint például: szemináriumok, workshopok, tanulmányi utak, továbbképzések és egyéb események finanszírozásával járult hozzá fedezéséhez. A READI fő célja az volt, hogy elősegítse az ASEAN ambiciózus integrációs menetrendjének uniós támogatását az ASEAN-közösség létrehozására, valamint a tapasztalatok, szakpolitikák és bevált gyakorlatok cseréjének támogatását a két nemzetközi szervezet tagállamai között. Ezt a projektet egy olyan konzorcium valósította meg, amelynek tagjai spanyol, brit, német és thai cégek, valamint állandó irodája volt az ASEAN Titkárságán belül. Nemzetközi, hosszútávú szakértőkből, helyi projektfinanszírozásból és mintegy 90 rövidtávú szakértőből állt. (CEERD, 2016)

A READI egyedülálló volt az ASEAN párbeszédpartneri kezdeményezései között, mivel mindhárom ASEAN Közösségi tervezetre kiterjedt (politikai-biztonságpolitikai, gazdasági, társadalmi és kulturális). A támogatását számos tevékenységtípuson keresztül terjesztette ki, amelyek között politikai párbeszédet folytató műhelyek, konferenciák, kerekasztal-találkozók, tanulmányutak és egyéb események szerepeltek. 790 érdekelt fél vett részt ezeken az EU-ASEAN-rendezvényeken, és részesült a READI-tevékenységek során ismertetett tudásból. Az EU és az ASEAN közötti 72 tapasztalatcsere révén 30 ASEAN-integrációs cselekvési tervet és megállapodást támogattak. Ezen tapasztalatcsereknek a 10 ASEAN tagország adott otthont több mint hatvan alkalommal, ebből is magasan kiemelkedik Indonézia, ahol majdnem 20 workshop, konferencia és egyéb esemény került megrendezésre. Ezzel szemben Thaiföldön kevesebb, mindösszesen 14 rendezvény került megrendezésre, mégis – a többi országhoz viszonyítva – ezeken a programokon volt a legmagasabb a résztvevők összlétszáma. Továbbá, négy Európai Unió tagállamban szerveztek intézménylátogatást, mégpedig Olaszországban, Franciaországban, Németországban és nyolc alkalommal pedig Belgiumban. (CEERD, 2016)

A READI 10 szakpolitikai területen támogatta az ASEAN cselekvési terveit és az EU-ASEAN párbeszédet:

1. Információ- és Kommunikációstechnológia (IKT)
2. Energia
3. Tudomány és technológia
4. Katasztrófavédelem

5. Oktatás
6. Emberi Jogok
7. Klímaváltozás
8. Kapacitásépítés az EU-ASEAN kooperációhoz
9. Tengeri együttműködés
10. Választási megfigyelés

Emellett, az Eszköz e 10 alkotóelem mindegyikén belül támogatta az egyes tevékenységeket, amelyeket az ASEAN-ből vagy az EU-tól származó kereslet vezérelt. Továbbá tizenegy megállapodás és munkaterv kidolgozásában és megvalósításában vett részt, amely az ASEAN integráció támogatására vonatkozott. (CEERD, 2016)

Ahogy az az alábbi táblázatról leolvasható a következő nagy pillér, több szakterületet és feladatkört foglal magába, mint a politikai, amely, feltehetőleg, két indokra vezethető vissza. Először is, ezeken a területeken nagyobb tapasztalata, mozgásköre van az EU-nak. Másodszor pedig, több olyan pontot is tartalmaz, amely az EU emberközpontú külpolitikájába illeszkedik; így például oktatás, kultúra, környezetvédelem, humanitárius segítségnyújtás, nemek közötti egyenlőség.

3. sz. táblázat: Társadalmi és kulturális együttműködés szakterületeinek megnevezése és feladatköreinek eloszlása (Forrás: Az Európai Unió Tanácsa, 2013 adatai alapján készült saját szerkesztés)

Társadalmi és kulturális együttműködés	Feladatkör (db)
1. Az együttműködés fokozása az oktatás, az emberek közötti együttműködés előmozdítása terén	10
2. Nemek közötti egyenlőség, a nők, a gyermekek jólétének előmozdítása.	2
3. A katasztrófákkal szemben ellenálló közösségek közös építése	6
4. A tudományos és technológiai (S&T) együttműködés előmozdítása	4
5. Az élelmiszerbiztonság fokozása	1
6. A regionális és globális környezeti kihívások leküzdése közös munkával	6

2.4.1 Az együttműködés fokozása az oktatás, az emberek közötti együttműködés előmozdítása terén

Az oktatás minőségének fejlesztése, a hallgatói mobilitás, a kultúrák népszerűsítése, megismerése és mások elfogadása lételeme a társadalmak békés együttélésének és fejlődésének. Ebben a részben az erre vonatkozó EU-ASEAN együttműködési pontok teljesülése kerül vizsgálatra. Az emberek közötti szorosabb kapcsolatok az EU és az ASEAN közötti mélyebb partnerség alapvető elemei. Ezek a párbeszédre és a kutatási és innovációs

együttműködésre, valamint a felsőoktatási intézmények közötti cserékre egyaránt kiterjednek. Az ASEAN erőteljes részvétele az EU hetedik kutatási és technológiafejlesztési keretprogramjában (2007-2013) 103 projektet eredményezett, amelyekhez az EU összesen 20 millió euróval járult hozzá. (Európai Bizottság, 2015)

Évente mintegy 250 ASEAN-országbeli diák részesül ösztöndíjban az EU Erasmus Mundus programja keretében, amelyet mostanra az Erasmus+ program váltott fel, és számos ösztöndíjat az EU tagállamai biztosítanak. Összességében évente több, mint 4000 ASEAN-diák utazik Európába az EU és tagállamai által finanszírozott uniós ösztöndíjnak köszönhetően. Emellett az EU tapasztalatainak megosztásával hozzájárul a felsőoktatás modernizációjához és nemzetköziesítéséhez. (Európai Bizottság, 2015) Az Európai Unió Felsőoktatási Támogatása az ASEAN régióban (EU-SHARE) az EU bolognai programja által inspirált, az ASEAN-régió felsőoktatásának uniós segítése, 2015-2019 között 10 millió eurós uniós támogatással valósult meg. Ennek keretein belül mintegy 500 hallgató számára biztosítottak ösztöndíjat. (Kék Könyv, 2016) Célja a regionális együttműködés, a minőség, a versenyképesség és a nemzetköziesedés erősítése az ASEAN felsőoktatási intézményei és hallgatói körében, valamint az EU és az ASEAN Gazdasági Közösség (AEC) közötti együttműködés fokozása és a felsőoktatás egységesítése, harmonizálása az ASEAN-tagországokban. (Ázsia-Európa Találkozó, 2020) A megvalósítás érdekében, a SHARE-n kívül, számos programot hoztak létre, mint például a kormányközi non-profit Ázsia-Európa Alapítványt, amely a két földrész népei közötti kölcsönös megértés és eszmecsere lehetőségének kiterjesztését szorgalmazta. Számtalan projektet valósítottak meg a kultúra, gazdaság, oktatás, kormányzás, média (PR), fenntartható fejlődés és közegészségügy területén. Ezek közül kiemelendők a nyári egyetemek, a Culture360 program, felsőoktatási networking programok. (ASEF, 2022) Továbbá az ASEM keretein belül létrejött Ázsia-Európa Intézet (AEI) szintén azzal a céllal, hogy elősegítse a diákok, kutatók csereprogramját, illetve, hogy a két régió kultúráját, történelmét, politikáját, intézményeit, gazdaságát jobban megértsék a résztvevők. Mindemellett intellektuális viták, eszmecserék helyszínéül is szolgál, a globalizáció, regionalizáció, környezetvédelem, üzleti élet, innováció és Ázsia-Európa kapcsolatának kérdése terén is. (Malajzia Egyetem, 2022) Kiemelten támogatja az ASEAM-DUO Ösztöndíjprogramot is, amely szintén a hallgatói mobilitást, rendszeres csereprogramokat szorgalmazza a régiók között, valamint a mélyebb megértés megteremtését tartja feladatának. (ASEM-DUO, É.N.)

2.4.2 Nemek közötti egyenlőség, a nők, a gyermekek jólétének előmozdítása.

Az alábbi tömör összefoglaló mutatja be az EU legfőbb célkitűzéseit a Cselekvési Terv e szakterületén: tapasztalatok és legjobb gyakorlatok cseréjének előmozdítása az ASEAN országok között, nők és gyermekek helyzetének javítása, ugyanakkor a nemek közötti egyenlőség és nők szerepvállalásának előmozdítása érdekében. Ehhez a párbeszéd, valamint az együttműködés fokozását írja elő az AICHR, emberi jogokkal foglalkozó mechanizmusával, az ASEAN régióban.

Ennek a szervezetnek a munkaköre egy hatalmas skálán mozog az emberi jogok védelme, népszerűsítése, tréningek szervezése terén. Először is az AICHR feladatának tekinti a fiatalok képzését, ezért vitaversenyeket szervez az emberi jogok témakörében. Az első ilyen nagyszabású verseny 2013-ban, a Fülöp-szigeteken került megrendezésre, amit 2015-ben Szingapúr, majd 2016-ban Malajzia és 2017-ben Thaiföld követett. A szervezet nagyban hozzájárult az ASEAN Emberi Jogi Nyilatkozat végleges formájához, valamint az abban meghatározottak országspecifikus megvalósításához. (AICHR, 2018)

A szervezet továbbá számos workshopot rendez az ASEAN tagállamok AICHR képviselői számára az EU társszervezőkkel. A 2014-ben Rangoonban (Mianmar) megtartott esemény keretében szó esett az emberi jogokról, környezetvédelemről és az éghajlatváltozásról, amelyek megfelelő kezelése érdekében összehangolt működésre van szükség. (AICHR, 2018)

Egy évvel később, 2015-ben, szintén Mianmarban került megrendezésre a következő alkalom *Workshop az emberi jogok környezeti és éghajlatváltozási kötelezettségei megvalósításáról* címmel, a READI közreműködésével. Célja, hogy olyan platformot teremtsen a tagállami képviselők között, ahol a jelenleg jól bevált gyakorlatok, vélemények és tapasztalatok megosztásra kerüljenek és a többi tagállam számára segítségül szolgáljanak. (AICHR, 2018)

Két évvel később, 2017 októberében egy újabb magasszintű harmadik környezetvédelmi workshop rendezésére került sor, amelynek a címe *Jogokon alapuló megközelítés a regionális kezelési stratégia a hatékony környezet védelem érdekében* volt. Ez a tárgyalás már a Fenntartható Fejlődési Célok figyelembe vételével zajlott. (AICHR, 2019)

Az EU továbbá kiemelt figyelemmel követte, majd támogatni kezdte a nők és gyermekek jogainak előmozdításával és védelmével foglalkozó ASEAN-Bizottság (ACWC) munkáját. A 2010-ben alapított szervezet munkaköre magába foglalja a szakpolitikák, programok, valamint innovatív stratégiák kidolgozását a nők és gyermekek jogainak védelme érdekében.

2.4.3 A katasztrófákkal szemben ellenálló közösségek közös építése

A délkelet-ázsiai régió országai nagyban kitettek természeti katasztrófáknak különböző földrajzi tényezők miatt. De a gyors és tartós népességnövekedés és migráció, főképp a

tengerparti területeken, növeli a feszültséget és a kitettség mértékét a természeti csapásoknak. Továbbá az élelmiszer-, víz- és energiaforrásokhoz való hozzáférés, összehangoltság és gyors reakció egy ilyen helyzetben életet menthet. Szükségét látták tehát a felek, hogy az együttműködés iránti elkötelezettségüket ilyen téren is megerősítsék. (Kék Könyv, 2017)

Az ASEAN-EU Vészhelyzet-kezelés Program (AEEMP) célja az együttműködés javítása, a tudáscsere ösztönzése az ASEAN polgári védelem és válságkezelő szereplők és az EU e téren illetékes szervei között. Az átfogó cél az ellenálló képesség és a katasztrófaelhárítás, katasztrófakezelés összehangoltságának fokozása az ASEAN-régióban. Az Unió mindehhez 2013 és 2016 között 2,2 millió eurós kerettel járult hozzá. A vizsgált időintervallumban két esemény keretében is lehetőségük nyílt az ASEAN jelenlegi gyakorlatainak összehasonlítására az unióssal. 2015 májusában, a párizsi és brüsszeli tanulmányút lehetővé tette az EU és az ASEAN-szakértők számára, hogy megvitassák és összehasonlítsák együttműködési politikáikat. Ezt követte, Jakartában egy munkaértekezlet, ami fórumot biztosított a szakpolitikai és gyakorlati esettanulmányok, valamint rutinszerű és vészhelyzeteket vizsgálatára. (Kék Könyv, 2016)

Az ASEAN tizenkilencedik csúcstalálkozó keretein belül elfogadták és aláírták az ASEAN Humanitárius Segítségnyújtási Központ (AHA Centre) létrehozásáról szóló szerződés, amelynek köszönhetően egy új megvilágításba helyeződött a katasztrófakezelés. Az intézmény célja, hogy a katasztrófavédelemmel kapcsolatos tudás regionális központja legyen, amely a katasztrófa sújtotta területekre irányuló erőforrások mozgósításának központjaként is szolgál. Emellett felel az összehangolt koordinációért, illetve egyben az ASEAN gyors és kollektív katasztrófaelhárításának biztosítása is a feladatkörébe tartozik. Mielőtt az Európai Unió csatlakozott volna az AHA Centre megalapításához, olyan országok támogatták ezt a folyamatot, mint Új-Zéland, Amerikai Egyesült Államok, Japán stb. Az ASEAN Katasztrófavédelmi Bizottsága (ACDM), amely az ASEAN-országok nemzeti katasztrófavédelmi szervezeteinek vezetőiből áll, és amelyet az ASEAN Titkársága támogat, nagy szerepet játszott az AHA Központ létrehozásában és az alapok megteremtésében. (Délkelet-ázsiai Nemzetek Szövetsége, 2011) A kitűzött célok elérése érdekében egy 2010-től 2015-ig tartó Munkatervet dolgoztak ki a kockázatkezelés, korai figyelmeztetés és nyomkövetés vagy éppen a megelőzés, kárenyhítés. (Délkelet-ázsiai Nemzetek Szövetsége, 2009)

2.4.4 A tudományos és technológiai (S&T) együttműködés előmozdítása

A tudományos együttműködés kiemelt figyelmet kap a 2007-ben tartott 16. ASEAN-EU miniszteri találkozó óta, hiszen gyakran ülnek össze e terület magasszintű képviselői. Ennek köszönhetően már olyan területeken is létrejött együttműködés, mint például az aquakultúra, fertőző betegségekre való felkészülés, illetve a kutatás-fejlesztés értekezések megerősítése. (Kék Könyv, 2017)

SEA-EU-NET 2 uniós kezdeményezés a már korábban kialakult erős tudományos és technológiai kapcsolatokra épített, célja a kapcsolat elmélyítése a tudomány és technológiai együttműködés terén. A 2012-2017 időintervallumban körülbelül 4,7 millió euró támogatás állt rendelkezésre. Öt fő eredményt fogalmaztak meg a program vezetői. Először is, a SEA-EU-NET számos információterjesztési, hálózatépítési lehetőséget biztosított, amelyek révén tájékoztatta a délkelet-ázsiai kutatókat a Horizont 2020 programban való részvétel lehetőségeiről. Másodszor, a SEA-EU-NET tényfeltáró missziót hajtott végre a délkelet-ázsiai országok innovációs rendszereinek minőségi elemzése céljából. Ezután az összegyűjtött információkat a már meglévő mennyiségi adatokkal egészítette ki, így elkészítve a mélyreható tanulmányt. A SEA-EU-NET két honlapot tart fenn és frissít folyamatosan, valamint közösségi médián belül a Facebook és Twitter oldalakon keresztül osztja meg legfrissebb híreit. Az EU és az ASEAN közötti biregionális tudományos és technológiai értekezlet elmélyítette az ASEAN-EU tudományos, technológiai és innovációs napok révén, amelyet 2014 és 2016 között rendszeresen megrendeztek. Végül, pénzügyi alapokat biztosított a társadalmi kihívások közös kezeléséhez. Ilyen társadalmi kihívások az egészségügy, élelmiszerbiztonság és a vízgazdálkodás. (Európai Bizottság, 2018)

2.4.5 Az élelmiszerbiztonság fokozása

Ahogy azt már korábban olvashattuk a délkelet-ázsiai régiót kifejezetten sok természeti csapás éri, gyakoriak a tájfunok, az El Nino jelenség közvetlenül erősen érezteti a hatását, valamint árvizek és aszályok váltakozása. A felsoroltak mind módfelett kihatnak a mezőgazdaságra és annak termelékenységére. De mindamelllett, hogy a nemzetgazdaságok erőteljesen hagyatkoznak a mezőgazdaságra is, a földművelésnek kulturális hagyománya van az itt élő emberek szívében. Az ASEAN tagállamokban a regionális élelmiszerpreferenciák, az exporthagyományok és a földrajzi tényezők következtében elengedhetetlen a felek együttműködésének fokozása. Lévén, hogy a helyi fogyasztók mellett nagymennyiségben kerül európai fogyasztók asztalára is innen élelmiszer, az élelmiszerbiztonság ezáltal mindkét fél számára közegészségügyi kérdés. Nem véletlen tehát, hogy erre a területre is nagyfokú figyelem hárul. Az élelmiszerlánc optimalizálásának következtében ugyanis az ASEAN-EU kapcsolat

több olyan égető problémára is megoldást talál, mint a szegénység, az éhezés felszámolása, az élelmiszerek hozzáférhetővé, biztonságossá és megfizethetővé tétele. (SEA-EU-NET, É.N.)

2.4.6 A regionális és globális környezeti kihívások leküzdése közös munkával

Az ASEAN régió gazdag természeti erőforrásokkal rendelkezik, amelyek a gazdasági tevékenységekhez, valamint a megélhetéshez elengedhetetlenek. Mindemellett kivételesen nagy biológiai sokféleség jellemző a térségre, hiszen a világ ismert állat- és növényfajok több mint 20%-nak nyújt természetes élőhelyet. Ezért is különös figyelmet kell fordítani a feleknek arra, hogy a népesség illetve a gazdaság növekedése ne a környezet kárára, rombolásának árán valósuljon meg. A megállapított fő problémák közé tartoznak például a következők: illegális fakitermelés, erdőátalakítás, tűzeglápok lecsapolása, valamint erdőtüzek. Ezek mellett még kiemelendő kihívás a vízhiány, valamint a korszerűtlen hulladékgazdálkodás, amely a tengeri biodiverzitásra is negatív hatással van. (Európai Bizottság, 2015)

A tűzeglápokon és más erdős területeken a tűzvész következtében jelentős mennyiségű veszélyes anyag kerül a levegőbe, amely káros hatással van a levegő minőségére, az ott élő emberek egészségre és magára a gazdaságra is. A tűzeglápok lecsapolt vize és az elégetett tőzegek olyan nagy mennyiségű üvegházhatású gázt bocsátanak ki, hogy a régió szégyenletesen elől helyezkedik el a kibocsátók rangsorában. A ködszennyezés számos ASEAN-országot érint, például Indonéziát, Malajziát és Szingapúrt. Előfordult már, hogy a szennyezés mértéke az emberre olyan magas, káros szintet is elért, hogy a helyi hatóságok szükségállapotot hirdettek ki. Az EU által fedezett „SEApeat projekt” segítette az ASEAN-országokat a tűzeglápokra vonatkozó nemzeti cselekvési tervek kidolgozásában és végrehajtásában. Ez magában foglalja az alternatív jövedelemtermelő tevékenységek és tűz megelőzési módszerek, mint például az ellenőrzött égetés kialakítását. Egyfelől a 20 millió eurós SUPA projekt által, azaz „A tőzeg mezők fenntartható használata és a köd mérséklése az ASEAN régióban”, másfelől a 10 millió euróval finanszírozott „Biodiverzitás és védett területek kezelése” projekt által. Az ASEAN az éghajlatváltozás elleni küzdelemre irányuló erőfeszítései támogatására az EU regionális együttműködése révén, a környezet védelmének, a zöld és fenntartható növekedés népszerűsítése érdekében több mint 60 millió eurós támogatást allokált 2014-2020 között. (Európai Bizottság, 2015)

Emellett még egy nagyobb programot hoztak létre a biodiverzitás megőrzése és a természetvédelmi területek karbantartása érdekében (ld. BCAMP), amely 2016-tól 2020-ig tartott. Ez a 10 millió eurós támogatással megalakult program kitűzött célja a már meglévő

ASEAN Örökségvédelmi Parkok (AHP) védelme és biodiverzitás csökkenésének ellensúlyozása. Ugyanezen célok érvényesek a potenciális örökségvédelmi területeken. A prevencióra is legalább akkora hangsúlyt fektetnek a nemzetközi szervezetek, hiszen már az új generációknak, fiataloknak környezetvédelmi oktatást tartanak a hulladékgazdálkodás és a tengeri hulladék kezelése terén. (Kék Könyv, 2017) Mindenezen felül, az EU elindította a 2005-ben alapított ASEAN Biológiai Sokféleség Központtal (ACB) közösen az ASEAN Ifjúsági Biodiverzitási Programot, amely a 15-35 éves korosztályt szólítja meg. A régió mintegy egyharmada esik ebbe a korosztályba. A 2017-2023 közötti program célja, hogy a bővítse a résztvevők ismereteit, tudását, készségeit és rámutasson, mi mindent tehetünk a természetvédelem érdekében a mindennapokban. (ACB, 2017)

2.5 Intézményi támogatás az ASEAN számára

Miközben az ASEAN és az EU jelentős integrációs partnerek, szignifikánsan különböznek egymástól a gazdasági fejlettségük átlagos szintje, politikai rendszereik jellege, valamint intézményi erejük tekintetében. Az ASEAN-nak olyan kihívásokkal kell szembenéznie, mint például a teljesen kormányközi, konszenzuson alapuló döntéshozatali mechanizmusa; az ASEAN költségvetésének finanszírozása, amely mindössze évi 16 millió USD, amely minden ASEAN-tag egyenlő mértékű hozzájárulásán alapul, valamint a Titkárság megerősítése. (Európai Bizottság, 2015)

Ennek ellenére az EU, a READI program keretén belül, tapasztalatmegosztás és bevált módszerek átültetésének segítségével képezi a Titkárság munkatársait. A READI az ASEAN Titkárság 5 főosztályának összesen 11 részlegének bevonásával valósított meg számos integrációs törekvést.

Az ARISE program keretein belül az EU 3 millió eurót allokál az ASEAN Titkárságának működési kapacitásának megemelésére. (Délkelet-ázsiai Nemzetek Szövetsége, 2013)

2.6 A cselekvési terv nyomonkövetése

Az utolsó nagy pillér a feladatkörök teljesülésének vizsgálatára épül, amelyet az ASEAN-EU Együttműködési Vegyes Bizottság (JCC) vizsgál meg. A Cselekvési Terv indítása óta az első JCC tanácskozást 2013 januárjában, Jakartában, tartották. Itt határozták meg a felek a Terv végrehajtásának prioritásait a következő évre. Továbbá megállapodtak a válságkezelés, katasztrófavédelem, tengert érintő problémák, migráció, tudomány és technológia, felsőoktatás, valamint emberi jogok terén folytatott együttműködésük előmozdítására irányuló lépésekről. Az EU kifejezte szándékát, hogy együttműködésre kíván lépni az AICHR, ACWC szervezetekkel, amelyeknek tagjait fogadják ezen év februárjában az uniós intézményekben.

Végül pedig, egyeztettek az éves magasrangú találkozók, konferenciák előkészületeiről. (Délkelet-ázsiai Nemzetek Szövetsége, 2013) A szintén Jakartában tartott következő, 21-edik, JCC tanácskozáson először is a felek véleménycserét folytattak a saját régiójukban zajló fejleményekről és üdvözölték az előre lépéseket. Az AICHR és ACWC brüsszeli látogatását pozitívan értékelték és 2015 év végére egy újabb látogatásra invitálták a szervezetek képviselőit. Több 2013-ban tartott esemény, például a novemberben tartott Tengeri Együttműködésről tartott konzultáció, jegyzőkönyvét és riportját is elkészítették. Végül a felek megvitatták 2014-2020 ciklus pénzügyi támogatásának mértékét. Az unió képviselői kifejezték szándékukat, hogy szeretnék jelentősen növelni a projektek pénzügyi támogatását. (Délkelet-ázsiai Nemzetek Szövetsége, 2017) 2015-ben ismételten összeült a Vegyes Bizottság Jakartában, hogy megvitassák az ASEAN-EU jelenlegi helyzetét. Kiemelték, hogy az ASEAN-EU miniszteri találkozó Brüsszelben és az informális találkozó Milánóban sikere nagyban hozzájárult a kapcsolat erősödéséhez. A felek különösen nagyra értékelték az újabb együttműködési programok elindítását a felsőoktatás, katasztrófaelhárítás, mezőgazdaság és határvédelem területén. Kiemelték, hogy hatalmas segítség 2014-2020 ciklusra szánt pénzügyi támogatás 70 millió euróról 170 millió euróra való emelése. Ez a pénz három területre koncentrálódik: (Szingapúr Külügyminisztériuma, 2015)

1. Összekapcsolhatóság a fentartható és inkluzív gazdasági integráció és kereskedelem
2. Éghajlatváltozás, környezetvédelem és katasztrófavédelem
3. Átfogó párbeszédre szolgáló eszközök

Az ASEAN képviselői örömmel fogadták az EU döntését, hogy a READI programot tovább folytatják, immáron EREADI néven. (Szingapúr Külügyminisztériuma, 2015)

2016 februárjában tartották a 23-dik JCC megbeszélést, amelynek keretei között, mindkét fél üdvözölte a Cselekvési Tervben meghatározott feladatok végrehajtásának kimagasló ütemét. Továbbá lényeges előkészületeket tettek a 2017-ben esedékes 40 éves ASEAN-EU diplomáciai kapcsolatok felvételének évfordulójának méltó megünnepléséhez. Az ASEAN Titkársága nagyra értékelte az EU Diplomáciai Delegációjának létesítését az ASEAN Titkárságához. Végül mindkét fél elégedettségének adott hangot a fejlesztési együttműködés területén folyamatban lévő számos projekt sikeres végrehajtása és kézzelfogható eredményei következtében. (Délkelet-ázsiai Nemzetek Szövetsége, 2016)

A végső és a kutatás szempontjából lényeges a 24. jakartai JCC ülés, melynek keretében mindkét fél pozitív eredményként konstataálta az EU és az ASEAN közötti biztonsági és védelmi kérdések terén mélyülő elkötelezettséget és együttműködést, beleértve az EU aktív részvételét

az ASEAN Regionális Fórumán (ARF). Kiemelték az utóbbi időben megvalósított feladatokat, valamint megbeszélést folytattak a következő 2018-2022 Cselekvési Tervről. (Európai Külügyi Szolgálat, 2017)

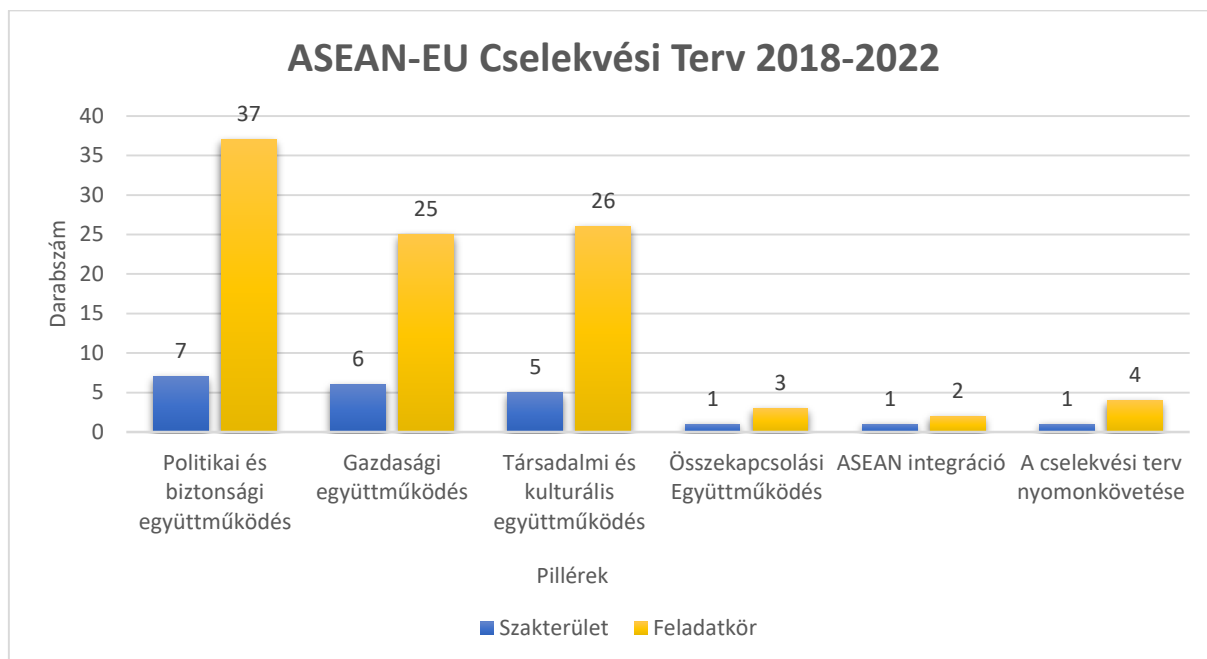
Számos, a fejezetben tárgyalt ülés bizonyítja, hogy a felek teljesítették a Cselekvési Tervben foglaltakat, hiszen minden évben összeültek megvitatni az előző évben elért eredményeket, illetve átbeszélték az adott évre vonatkozó közelgő fontos programpontokat.

3 Merre tovább? Kitekintés a 2018-2022 Cselekvési Tervre és 2023-2027

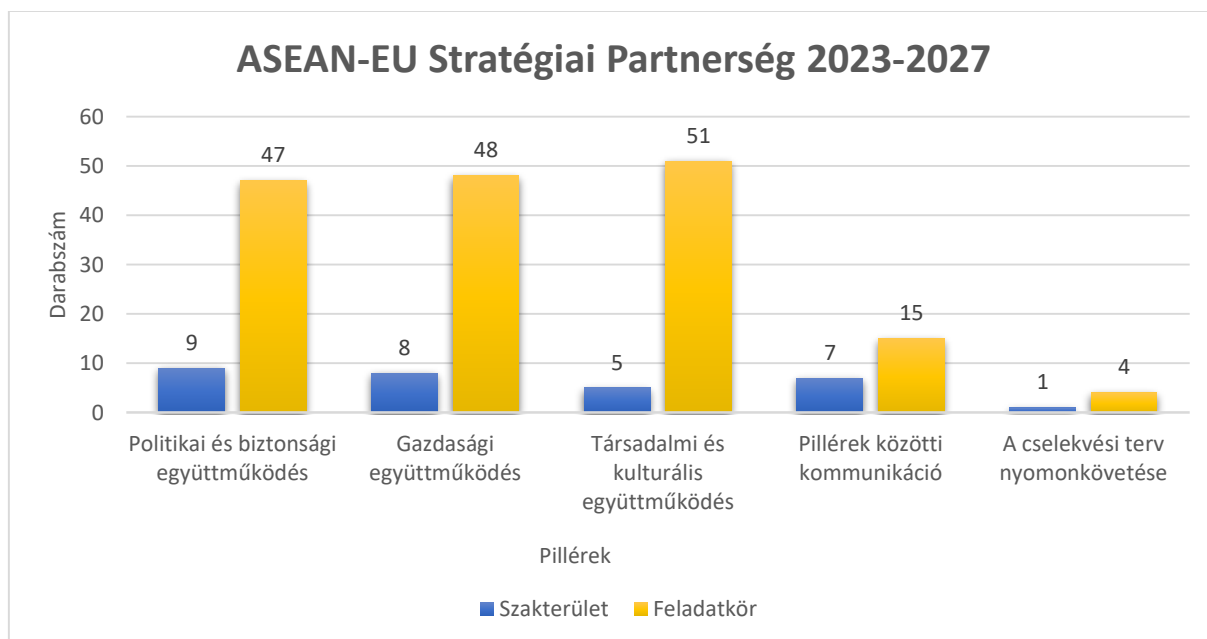
Stratégiai Partnerségre

A következő fejezetben röviden ismertetem a 2013-2017-es Cselekvési Terv utáni időszakot. Ahogy azt a kutatás eredményeiből láthattuk, a partnerség nem csak egy ambiciózus álom maradt, hanem megannyi pontot nem csak hogy teljesítettek, hanem felül is múltak. Ezért a felek meghatározták a következő évekre szóló tervezetet is, amelynek a főpillérei az alábbi diagrammon (ld. 2. ábra) láthatók. Főpilléreknek nevezem a „politikai és biztonsági együttműködés”, „gazdasági együttműködés”, valamint a „társadalmi és kulturális együttműködés” pilléreket, mivel a 2018-as Kék könyvben már így jelöli ezeket. Az 1. sz. ábrával (ld. 5. o.) való összehasonlítás során kiválik, hogy 5 pillér helyett a következő időszakra 6-ot határoztak meg. Kiegészült az „összekapcsolási együttműködés” és az „ASEAN integráció” szakterületekkel, valamint kivették az „intézményi támogatás az ASEAN számára”. A pilléreket egyesével megtekintve, láthatjuk, hogy 4 helyett 7 szakterületet fogalmaztak meg, továbbá 15-tel több feladatkör került meghatározásra. Ebből is láthatjuk, hogy a regionális biztonság és a politika terén az EU-ASEAN kapcsolatok nem csak, hogy nem stagnálnak, hanem még több területen tervezik elmélyíteni a kapcsolatot. Fontos kiemelni, hogy „a regionális együttműködés előmozdítása a béke, biztonság és stabilitás fenntartása érdekében” feladatkört több kisebb-nagyobb részre bontották. Erre például szolgál „a terrorizmus, nemzetközi bűnözés elleni küzdelem”, „tengerbiztonság”, „atomsorompó-egyezmény” vagy éppen a „békeorientált értékek népszerűsítése”. Bár ezeket mind magába foglalta a korábbi Terv, így olyan fókuszterületek alakulhattak ki, amelyek egymástól elkülönültek, ezáltal hatásosabb, effektívebb lehet az egyes célok megvalósítása. A feladatkörök ilyen volumenű kiugrása a szakterületek több részre való szeparálásának hatása. A feladatkör számának szaporodása arra a tényre is visszavezethető, hogy az előző időszakból be nem fejezett feladatok, valamint sikeresnek vélt feladatok tovább öröklődtek és ebben az időszakban is célként fogalmazódtak meg. A gazdaság összehasonlítása esetén egy meglepő jelenség tárul elénk: míg a szakterületek száma eggyel csökkent, addig a feladatkörök száma nyolccal. Ez nem jelenti automatikusan a pillér jelentőségének vagy támogatottságának alábbhagyását, hanem egyfajta fokozatos struktúraváltást. Összességében 90 feladatkör 97-re emelkedett, ahogy az az 6. sz. ábrán látható.

2. sz. ábra: Az ASEAN-EU Cselekvési Terv részletes bemutatása. (Forrás: Délkelet-ázsiai Nemzetek Szövetsége, 2021 adatai alapján készült saját szerkesztés)



3. sz. ábra: ASEAN-EU Stratégiai Partnerség 2023-2027 részletes bemutatása. (Forrás: Európai Külügyi Szolgálat, 2022 adatai alapján készült saját szerkesztés)

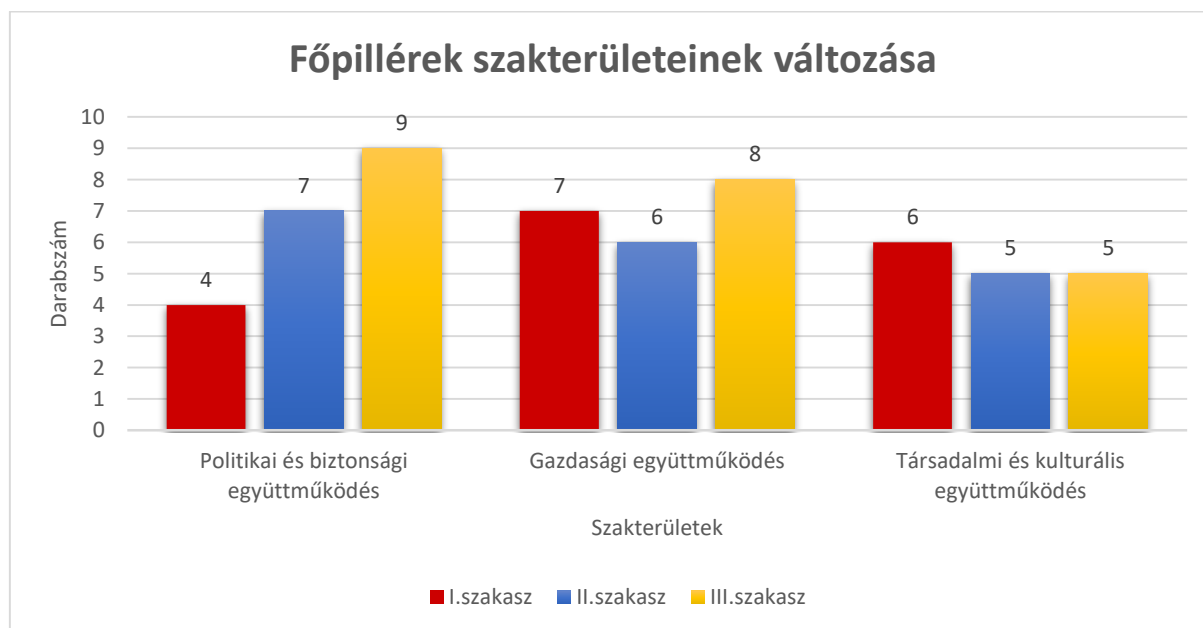


A 3. sz. ábra első pillantására két dolog tűnhet azonnal fel, egyrészt megváltozott a terv neve, másrészt pedig kiugró mennyiségű feladatkört láthatunk a korábbi időszakokhoz képest. Ez a kettő, aprónak aligha nevezhető változás, szorosan összefügg. Az Európai Unió és a Délkelet-ázsiai Nemzetek Szövetsége 2020-ban Stratégiai Partnerségre emelte kapcsolatát. (Európai Külügyi Szolgálat, 2020) Ezért változott meg a név, illetve a kapcsolat elmélyülése révén, további együttműködési pontokra nyílt lehetőségük. A Partnerség egy új pillérrel bővült:

„Pillérek közötti kommunikáció”. Ez több, olyan szakterületet és feladatkört is magába foglal, ami eddig esetleg a főpillérek egyikébe tartozott. Erre példa a tagországok közötti fejlettségi különbségek csökkentése, vagy éppen az összekapcsolódás fokozásának területén való együttműködés. Ha az 1. sz. ábrát hasonlítjuk össze a 3. sz. ábrával, akkor láthatunk igazán nagy eltéréseket, mégpedig pozitív irányúakat: a főpillérek majdnem mindegyike több mint dupla annyi feladatkörrel rendelkezik.

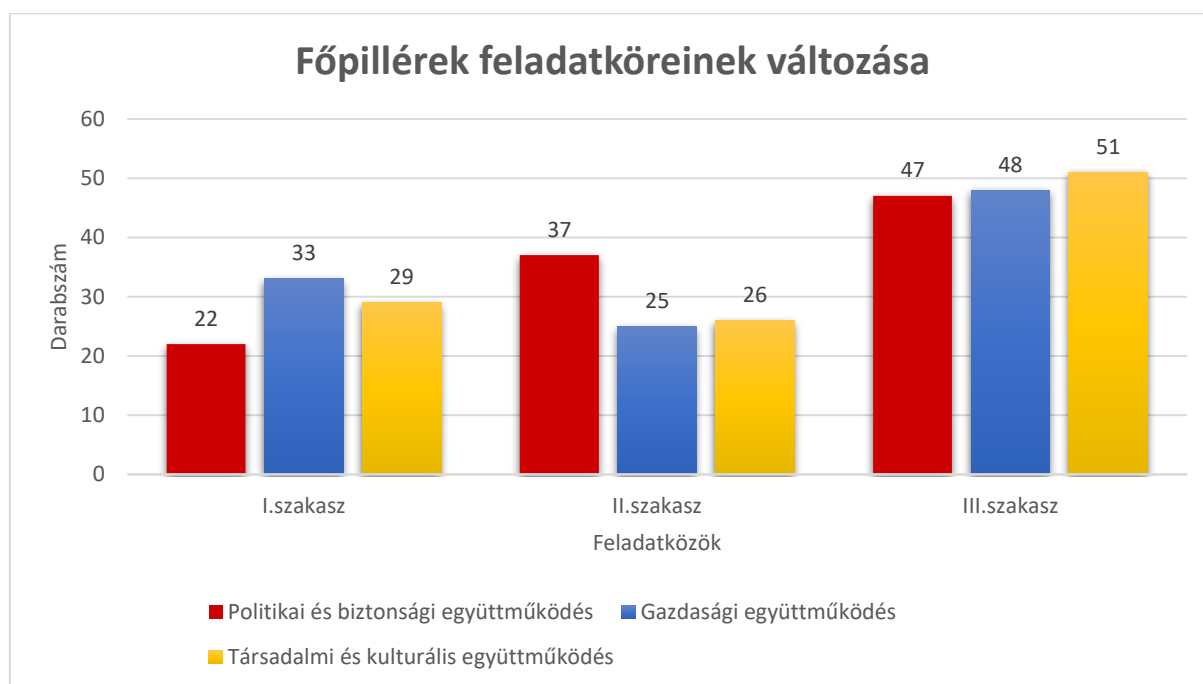
A következő három ábrán a három időszakot, I. szakasz: 2013-2017, II. szakasz: 2018-2022 és III. 2023-2027, hasonlítottam össze különböző szempontok alapján. Először is a főpillérek szakterületeinek darabszámának változását vettem össze, amin jól kirajzolódik, hogy míg a társadalmi és kulturális együttműködési pillérre csökkenés vagy stagnálás jellemző, addig a politikai és biztonsági együttműködés terén egy erőteljes növekvő tendencia figyelhető meg. Ennek ellenére a gazdasági együttműködés pillérben volt a legtöbb (21 db) szakterület összesen a három szakasz alatt.

4. sz. ábra: Főpillérek szakterületeinek változása a három szakasz ideje alatt. (Forrás: A három Terv 2013, 2021, 2022 adatai alapján készült saját szerkesztés)



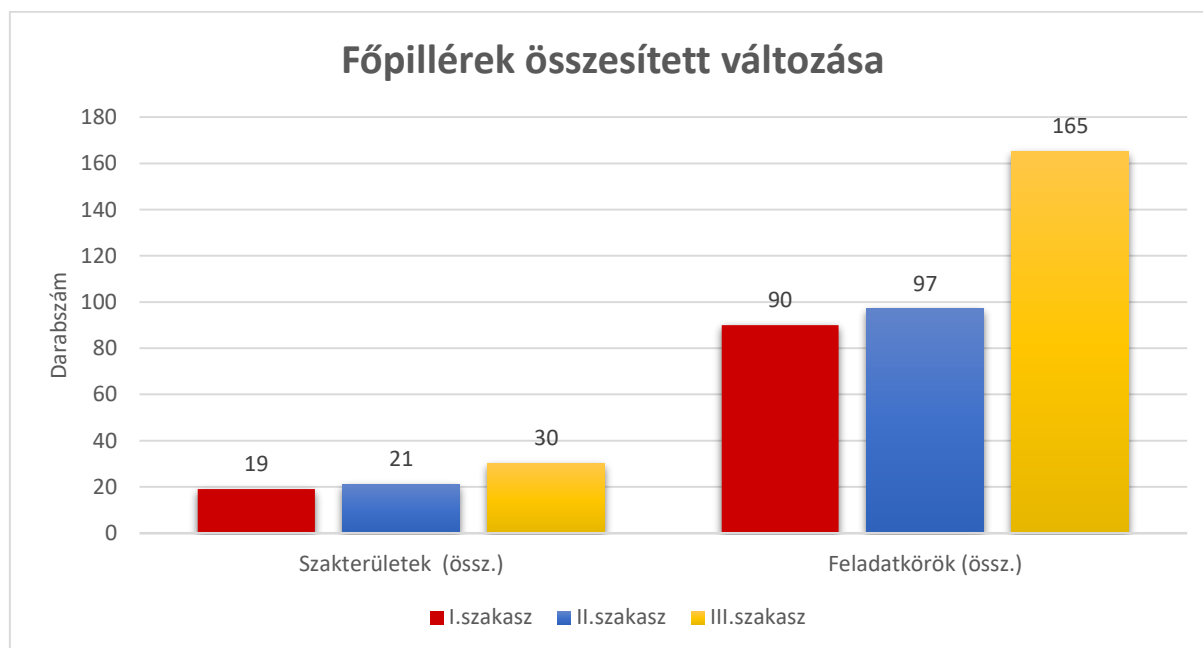
A következő, 5. számú ábrán a feladatkörök darabszámának változását szemléltettem a három szakasz ideje folyamán.

5. sz. ábra: Főpillérek szakterületeinek változása a három szakasz ideje alatt. (Forrás: A három Terv 2013, 2021, 2022 adatai alapján készült saját szerkesztés)



Az utolsó, 6. ábrán jelöltem a szakterületek- és a feladatok darabszámát, a három szakasz alapján. Kirajzolódik egy tendencia, amely alapján kijelenthető, hogy a szakterületek növekedése együtt jár a feladatkörök aránytalan növekedésével. Ezen az ábrán kiváltképp látszik, hogy a harmadik szakasz milyen elképesztő mennyiségű feladatkört határozott meg.

6. sz. ábra: Főpillérek összesített változása a három vizsgált szakasz ideje alatt. (Forrás: A három Terv 2013, 2021, 2022 adatai alapján készült saját szerkesztés)



4 Eredmények összegzése

Ahogy arra a kutatás során fény derült, a felek – EU és ASEAN – a közös munka eredményeként minden pillér tekintetében előrelépést értek el. A politika terén számos kézzel fogható eredményt emelhetünk ki. Az Európai Diplomáciai képviseletének létesítése 2015-ben egy hosszú folyamat eredménye, amely a felek a közös értékek és érdekek iránti elkötelezettség megpecsételése. Emellett számos, a térség fejlődése érdekében kiemelt jelentőségű találkozót bonyolítottak le. Politikai szempontból kiemelendő az ASEAN-EU miniszteri találkozók (AEMM), Utólagos Miniszteri Konferenciák (PMC+1), gazdasági szempontból az ASEAN gazdasági miniszterek (AEM) ülései az EU kereskedelmi főbiztosaival, valamint társadalmi szempontból a READI által szervezett rendezvények.

Az Európai Unió, az INTERPOL közreműködésével, tanfolyamokkal, képzésekkel és tréningek szervezésével, azok finanszírozásával támogatta az ASEAN tagállamok bűnüldöző szerveinek fejlesztését. Céljuk, hogy elősegítsék a transznacionális bűnözés, emberkereskedelem, fegyvercsempészet és illegális drogok kereskedelme elleni harcot, valamint megőrizték a tengeri biztonságot és biztosítsák a kereskedelmi hajóutak védelmét.

Kiemelendő a CBRN-kockázatsökkentési Kiválósági Központ becsatlakoztatása a többi Központot magába foglaló hálózatba, akik 14 projektet indítottak el és zártak le sikeresen. Ezzel hozzájárultak a régió laboratóriumainak fejlesztéséhez, biztonságának növeléséhez, valamint a vámpontok és egyéb áruellenőrzési pontoknál az ismeretlen vegyi anyagok gyors és pontos meghatározásához.

Az emberi jogok védelme és népszerűsítése érdekében, az EU az AICHR-t bízta meg, amellyel közösen az állampolgárok saját jogaik tudatosságának növelését érték el. Ennek ellenére láthatjuk, hogy ebben az időszakban egy tagállammal sem sikerült konkrét előre lépést tenni annak érdekében, hogy eltöröljék a halálbüntetést.

Az CLMV országoknak nyújtott több mint 2 milliárd euró segítségével csökkentették a fejlettség szintjén tapasztalható egyenlőtlenséget a fejlettebb és fejletlenebb tagállamok között. Emellett megvalósult az ECAP-projekt, amelynek köszönhetően a védjegyek, ipari minták, földrajzi jelzések, valamint szellemi tulajdonjogok védelme megerősödött. Az EUIPO segítségével vezetett projekt keretein belül továbbá 270 munkatárs számára biztosítottak lehetőséget szemináriumokon, workshopokon, továbbképzéseken való részvételre.

A felek kiterjesztették az együttműködést a nukleáris biztonság, védelem és a biztosítéki intézkedések területére. Az Európai Unió szakemberei segítettek a 2013-ban megalakult

ASEANTOM számára a Nemzetközi Atomenergiaügynökség szabványainak iránymutatásainak átvételében, valamint betartásában.

A READI program hatalmas sikerként könyvelhető el, hiszen az általa szervezett 72 eseményen, 14 különböző országban, 790 érdekelt partner vett részt, 30 ASEAN integrációs cselekvési tervben és megállapodásban segédkeztek be. A szervezet 10 különböző szakpolitikai terület munkásságába csatlakozott be, valamint 11 munkaterv kidolgozásában és megvalósításában vett részt, szintén az ASEAN integrációs folyamatok keretein belül.

A felsőoktatás területén is szép eredményeket hozott az együttműködés, hiszen az Erasmus Mundus (majd később Erasmus+) programnak köszönhetően évente több mint 4000 ASEAN hallgató tanulhat Európában. Továbbá az ASEAN régión belüli egyetemek is nyitottabbá váltak a másik állam hallgatóinak fogadására.

Bár a Délkelet-ázsiai régióban a természeti katasztrófákat teljességgel megelőzni nem lehet a térség földrajzi adottságaiból kifolyólag, de azok hatását csökkenteni, illetve azokra adott reakció összehangoltságán javítani lehet. Ezért is indítványozták a felek az ASEAN-EU vészhelyzet-kezelés Program (AEEMP) és az ASEAN Humanitárius Segítségnyújtási Központ (AHA Centre) való együttműködést. Ennek eredményeként az uniós illetékes szervek legjobb gyakorlatok és tapasztalatok átadásán túl, tanulmányiút keretében adták át tudásukat a gyors reakció, katasztrófaelhárítás és az utómunka területén.

A biodiverzitás és a környezetvédelem területén is jelentős előrelépések történtek az évek alatt. Az EU fedezte a „SEApeat” nevű projektet, amely két programot foglalt magába, egyfelől a „SUPA” programot, amely a tűzeglápok, tőzegmezők fenntartható kitermelése, alternatív megoldások keresése és a károsanyagok kibocsátásának visszafogását célozta meg, míg a másik a védett területek ellenőrzésére és fenntartására irányult. Az ASEAN Örökségvédelmi Park program támogatásának köszönhetően csökkent a biodiverzitás károsításának és a természetes élőhelyek rombolásának veszélye.

Az imént lényegre törően összefoglaltam a kutatás tárgyát képező Megerősített Partnerség legfontosabb területeit, kiemelve az általam legfontosabbnak vélt sikereit. Ennél természetesen jóval több van. Legalább olyan fontosnak tartom, hogy röviden összegezzem az érem másik oldalát is. Ilyen nagymennyiségű és komplexitású feladatkör esetén elkerülhetetlen az, hogy egyes feladatokat nem, vagy csak részben sikerül megvalósítani. Ez alól a 2013-2017 Bandar Seri Begawan Cselekvési Terv sem képez kivételt. Először is a kapcsolat szintjét nem sikerült a „Stratégiai Partnerség” szintjére emelni, ami természetesen egy nagyobb és erre kiélezett folyamat eredménye. Úgy vélem, hogy az EU Diplomáciai Misszió az ASEAN Titkársághoz történő megalapítása nagy lépés a megvalósításhoz vezető úton. Másodszor, a vizsgált

periódusban egyik tagállammal sem sikerült a halálbüntetés eltörléséről megállapodásra jutni, de a következő időszakra is célul tűzte ki az EU, hogy megvalósítsa ennek a büntetésformának megszüntetését. Fontos megjegyezni, hogy az Európai Unió az ASEAN Vámügyi Tranzitrendszer (ACTS) bár ebben az időszakban dolgozta ki, elindítani nem sikerült. Végül, de nem utolsósorban a régió-régió közötti Szabadkereskedelmi Megállapodás már 2009-ben elbukott, azóta az EU bilaterális alapon egyeztet az ASEAN tagállamaival, ennek ellenére az sem bizonyult eredményesnek.

5 Összefoglalás

A kutatásom során két kérdés mentén vizsgáltam az Európai Unió főbb célkitűzéseit és elért eredményeit az EU-ASEAN kapcsolatok terén a 2012-2017 időszakban. Az első kérdés arra vonatkozott, milyen célkitűzéseket tartalmaz az ASEAN-EU Megerősített Partnerségi Cselekvési Terv, a második pedig arra, milyen célokat sikerült megvalósítani, illetve milyen programokat, projekteket hoztak létre ezek elérésére.

A kérdéseket sikerült megválaszolni, a magyar szakirodalom és a nemzetközi szervezetek és intézmények tanulmányai kielégítő forrásnak bizonyultak. Az ASEAN-EU Megerősített Partnerség Cselekvési Terv sikeresnek mondható, hiszen minden területen érték el eredményeket a felek. Ami a politika területét érinti: továbbra is évente többször találkoznak az intézmények vezetői, ezzel is kifejezve elkötelezettségüket és elősegítve a döntéshozatalt, céljuk, hogy a regionális és globális kihívásokra is közös megoldást találjanak. Az egyik legfontosabb politikai eredmény, amely szintén alátámasztja az előző sorokban leírtakat, hogy az EU diplomáciai képviseletet hozott létre az ASEAN Titkárságánál, valamint külön nagykövetet nevezett ki. Az INTERPOL bevonásával az ASEAN tagországok bűnüldözési szerveinek munkatársait képzik, így növelve mind a közbiztonság, mind pedig a transznacionális szervezet elleni fellépés mértékét és annak sikerességét. A térségben található és áthaladó kereskedelmi útvonalak biztosítása, valamint illegális termékek (fegyver, drog) csempészetének visszaszorítása érdekében is összefogás alakult ki. De nem csak e téren dolgoznak össze a felek, hanem a vegyi, biológiai, radiológiai és nukleáris anyagok kockázatának kezelésével kapcsolatban is több, mint 14 sikeres projektet tudhatnak maguk mögött a felek. Az EU továbbra is elkötelezett támogatója az ASEAN azon rendelkezésének, miszerint Délkelet-Ázsia nukleárisfegyvermentes legyen. Az emberi jogok népszerűsítése és védelme terén is számos kezdeményezést találtam a felek között, amelyek főképp a tudatosításra fókuszáltak. Eddigi erőfeszítése ellenére az EU-s képviselőknek még nem sikerült a halálbüntetés eltörlését elérni az ASEAN tagállamokban.

A következő kiemelkedő pillér a gazdasági együttműködésre vonatkozott. Itt is kiemelt fontosságot tulajdonítanak a rendszeres hatékony kommunikációra, melynek eredményeként majdnem minden évben összegyűltek a legmagasabb gazdasági tisztségviselők. Két olyan programot is elindítottak, ARISE és READI, amelyek gyümölcsöző eredményeket hoztak. A fejlettségi szintben kialakult különbségeket az EU bilaterális alapú támogatás nyújtásával csökkenteni a CLMV országok esetében. Mivel a régiók közötti Szabadkereskedelmi Megállapodást nem sikerült megvalósítani, az EU a tagországokkal egyesével kezdett el

tárgyalni. A vizsgált időszakban ez sem járt kézzelfogható eredménnyel. Ezzel szemben, a már említett ARISE program segítségével, az EU nagyban hozzájárult az ASEAN Gazdasági Közösség megalakulásához. Az Európai Unió továbbá finanszírozta a szellemi tulajdonjogok, szabványok, védjegyek, ipari minták védelmére alapított programokat, ezzel is közvetlenül hozzájárulva a Gazdasági Közösség megalapításához. A kis- és középvállalkozások, közlekedés, élelmiszer, mezőgazdaság, energiabiztonság, valamint turizmus területén szorgalmazták a legjobb gyakorlatok, tapasztalatok megosztását. Mindemellett workshopokat, konferenciákat és tanulmányi utakat szerveztek.

A társadalmi és kulturális pillér területén is kiemelkedő eredményeket értek el a felek. A READI program keretében 72 esemény került megrendezésre, amelyen 790 érdekelt partner vett részt, és 30 ASEAN integrációs cselekvési terv ponthoz járultak hozzá. Kiemelt szerepet vállalt továbbá a felsőoktatás modernizációjában, annak nemzetköziesítésében, versenyképességének javításában. Az EU-SHARE és Erasmus Mundus programoknak köszönhetően évről-évre egyre több hallgató tanulhat külföldi egyetemen. Valamint számos egyéb oktatási és kulturális programot rendező szervezetet is támogat pénzügyileg, így például az Ázsia-Európa Alapítványt. Az EU nagy hangsúlyt fektet a nemek közötti egyenlőség, a nők, a gyermekek jólétének megteremtésére, ezért olyan regionális szervezeteknek is segít, mint az AICHR vagy az ACWC. Ezen szervezetek képviselőit az együttműködés fokozása érdekében még Európai Uniós intézménylátogatásra is meghívták, amelyet szakmai beszélgetések és egyeztetések követtek. A délkeleti-ázsiai országok számos természeti csapást éltek és élnek át, az ezekre való felkészültség és kárcsökkentés, illetve a katasztrófa bekövetkezte utáni akciók életüket is menthetnek. Ennek érdekében az EU támogatta az ASEAN-EU vészhelyzet-kezelés Programot (AEEMP), valamint részt vett az ASEAN Humanitárius Segítségnyújtási Központ (AHA Centre) létrehozásában.

Ahogy azt a tanulmány bevezetésében megfogalmaztam, az Európai Unió külpolitikája meghatározó szereplő mind a gazdaság, mind a békeépítés, mind pedig az emberi jogok képviselése terén. A Délkelet-ázsiai Nemzetek Szövetségével több, mint 45 éve felvett diplomáciai kapcsolat olyan lehetőségeket nyújt – nem csak a vizsgált 2012-2017 időszakban – a felek számára, amely nem csak a régiók prosperitására fókuszál, hanem egyben esélyt teremt arra, hogy a globális kihívásokkal közösen vegyék fel a küzdelmet.

6 Irodalomjegyzék

- ASEAN Biológiai Sokféleség Központ (2017) – ASEAN Ifjúsági Biodiverzitási Program Forrás: <https://www.aseanbiodiversity.org/projects-aybp/> Letöltve: 2023. november 2.
- ASEAN Emberi Jogok Kormányközi Bizottsága (2018) – A mianmari műhelybeszélgetésről szóló jelentés Forrás: [https://aichr.org/wp-content/uploads/2018/10/Report -
_AICHR Workshop on Human Rights Environment and Climate Change September 2014.pdf#new_tab](https://aichr.org/wp-content/uploads/2018/10/Report_-_AICHR_Workshop_on_Human_Rights_Environment_and_Climate_Change_September_2014.pdf#new_tab) Letöltve: 2023. november 1.
- ASEAN Emberi Jogok Kormányközi Bizottsága (2014) – ASEAN ifjúsági verseny a művészetről és emberi jogokról Forrás: <https://aichr.org/news/asean-youth-competition-on-arts-and-human-rights/> Letöltve: 2023. november 1.
- ASEAN Emberi Jogok Kormányközi Bizottsága (2018) – Az AICHR ötéves munkaterve Forrás: <https://aichr.org/aichr-five-year-work-plan/> Letöltve: 2023. október 26.
- ASEAN Emberi Jogok Kormányközi Bizottsága (2018) – Éves Jelentés 2017 Forrás: [https://aichr.org/wp-content/uploads/2018/10/AICHR ANNUAL REPORT 2017 adopted on 11 July 2017.pdf#new_tab](https://aichr.org/wp-content/uploads/2018/10/AICHR_ANNUAL_REPORT_2017_adopted_on_11_July_2017.pdf#new_tab) Letöltve: 2023. november 1.
- ASEAN Emberi Jogok Kormányközi Bizottsága (2019) – Workshop a hatékony környezetvédelem érdekében a regionális gazdálkodási stratégia jogokon alapuló megközelítéséről Forrás: https://aichr.org/wp-content/uploads/2019/04/Report-AICHR-3rd-Environment-Workshop_Yangon_2017.pdf#new_tab Letöltve: 2023. november 1.
- ASEAN Emberi Jogok Kormányközi Bizottsága (2018) – Workshop az emberi jogok környezeti és éghajlatváltozási kötelezettségek megvalósításáról Forrás: [https://aichr.org/wp-content/uploads/2018/10/Report -
_AICHR Workshop on the Implementation of Human Rights Obligations Relating to the Environment and Climate Change September 2015.pdf#new_tab](https://aichr.org/wp-content/uploads/2018/10/Report_-_AICHR_Workshop_on_the_Implementation_of_Human_Rights_Obligations_Relating_to_the_Environment_and_Climate_Change_September_2015.pdf#new_tab) Letöltve: 2023. november 1.
- ASEAN Energia Központ (2010) – Az ASEAN cselekvési terv az energetikai együttműködésért (APAEC) Forrás: <https://aseanenergy.org/2010-2015-asean-plan-of-action-for-energy-cooperation-apaec/> Letöltve: 2023. november 1.
- ASEAN Vámügyi Transzitrendszer (2020) – A Vámügyi Transzitrendszerről szóló tájékoztatás. Forrás: <https://acts.asean.org/acts> Letöltve: 2023. október 27.
- ASEM-DUO (É.N.) – Célok Forrás: http://www.aseduo.org/01_about/about_02.php Letöltve: 2023. október 28.
- Az Európai Unió Szellemi Tulajdoni Hivatala (2017) – A szellemi tulajdonjogok védelmére irányuló EU-ASEAN projekt lezárása Forrás: <https://euipo.europa.eu/ohimportal/en/-/news/closure-of-eu-asean-project-on-the-protection-of-intellectual-property-rights> Letöltve: 2023. október 27.
- Az Európai Unió Tanácsa (2013) – Bandar Seri Begawan ASEAN-EU Cselekvési Terv Forrás:

https://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/foraff/129884.pdf Letöltve: 2023. október 20.

- Az Európai Unió Tanácsa (2012) – Közös Sajtóközlemény Forrás: https://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/EN/foraff/129899.pdf Letöltve: 2023. október 20.
- Az Európai Unió Tanácsa (2015) – A Tanács következtetései az EU-ASEAN kapcsolatokról Forrás: <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2015/06/22/fac-asean-conclusions/> Letöltve: 2023. október 31.
- Ázsia-Európa Találkozó - Oktatás (2020) – EU-SHARE projekt: Felsőoktatás az ASEAN régióban Forrás: <https://asem-education.org/initiatives/31-eu-share-project-higher-education-in-asean-region/> Letöltve: 2023. október 28.
- Ázsia-Európa Alapítvány (2022) – Projektek, események Forrás: <https://asef.org/all-projects/events/> Letöltve: 2023. október 28.
- Centre for International Law (2019) – A 2014. évi 25. ASEAN-i Csúcstalálkozó elnöki nyilatkozat Forrás: <https://cil.nus.edu.sg/wp-content/uploads/2019/05/2014-Chairmans-Statement-of-the-25th-ASEAN-Summit.pdf> Letöltve: 2023. október 31.
- Délkelet-ázsiai Nemzetek Szövetsége (2013) – A 20. EU-ASEAN JCC összeült Jakartában Forrás: <https://asean.org/20th-asean-eu-joint-cooperation-committee-jcc-meeting-convenes-in-jakarta/> Letöltve: 2023. november 3.
- Délkelet-ázsiai Nemzetek Szövetsége (2016) – A 23. EU-ASEAN JCC összeült Jakartában Forrás: <https://asean.org/23rd-asean-eu-joint-cooperation-committee-jcc-meeting-convenes-in-jakarta/> Letöltve: 2023. november 3.
- Délkelet-ázsiai Nemzetek Szövetsége (2012) – ASEAN Emberi Jogi Nyilatkozat Forrás: <https://asean.org/asean-human-rights-declaration/> Letöltve: 2023. október 31.
- Délkelet-ázsiai Nemzetek Szövetsége (2011) – ASEAN Humanitárius Segítségnyújtási Központ (AHA Centre) Forrás: <https://asean.org/asean-humanitarian-assistance-centre-launched/> Letöltve: 2023. október 28.
- Délkelet-ázsiai Nemzetek Szövetsége (2014) – A társelnökök nyilatkozata a 20. EU-ASEAN miniszteri találkozóról Forrás: <https://asean.org/co-chairs-statement-of-the-20th-eu-asean-ministerial-meeting/> Letöltve: 2023. október 26.
- Délkelet-ázsiai Nemzetek Szövetsége (2017) – A tizenharmadik AEM-EU kereskedelmi konzultáció Forrás: <https://asean.org/wp-content/uploads/2017/12/13th-AEM-EU-Joint-Media-Statement-2015.pdf> Letöltve: 2023. október 27.
- Délkelet-ázsiai Nemzetek Szövetsége (2021) – A tizennegyedik AEM-EU kereskedelmi konzultáció Forrás: <https://asean.org/wp-content/uploads/2021/09/AEM-EU-Joint-Media-Statement-3-March-2016-FINAL.pdf> Letöltve: 2023. október 27.
- Délkelet-ázsiai Nemzetek Szövetsége (2016) – Az ASEAN és az EU együttműködése a határbiztonságra összpontosít Forrás: <https://asean.org/asean-eu-cooperation-spotlights-border-security/> Letöltve: 2023. október 26.
- Délkelet-ázsiai Nemzetek Szövetsége (2009) – Az ASEAN katasztrófavédelmi és katasztrófaelhárítási megállapodás 2010-2015 közötti munkaprogramja Forrás:

<https://asean.org/book/asean-agreement-on-disaster-management-and-emergency-responce-work-programme-for-2010-2015/> Letöltve: 2023. október 28.

- Délkelet-ázsiai Nemzetek Szövetsége (2011) – Az ASEAN Turisztikai Stratégiai Terve Forrás: <https://www.asean.org/wp-content/uploads/images/archive/documents/ATSP%202011-2015.pdf> Letöltve: 2023. november 1.
- Délkelet-ázsiai Nemzetek Szövetsége (2016) – Az elnök nyilatkozata az Utólagos Miniszteri Konferencia üléséről Forrás: <https://asean.org/chairmans-statement-of-the-asean-post-ministerial-conference-pmc-101-sessions-with-the-dialogue-partners/> Letöltve: 2023. október 26.
- Délkelet-ázsiai Nemzetek Szövetsége (2017) – Az elnök nyilatkozata az Utólagos Miniszteri Konferencia üléséről Forrás: <https://asean.org/wp-content/uploads/2017/08/ASEAN-PMC-Chairmans-Statement-FINAL1.pdf> Letöltve: 2023. október 26.
- Délkelet-ázsiai Nemzetek Szövetsége (2021) – Az elnök nyilatkozata az Utólagos Miniszteri Konferencia üléséről Forrás: <https://asean.org/wp-content/uploads/2021/03/chairmans-statement-of-the-asean-pmc1-sessions-with-dialogue-partners-final-1.pdf> Letöltve: 2023. október 26.
- Délkelet-ázsiai Nemzetek Szövetsége (2021) – Cselekvési Terv 2018-2022 Forrás: <https://asean.org/wp-content/uploads/2021/03/1-1.pdf> Letöltve: 2023. október 18.
- Délkelet-ázsiai Nemzetek Szövetsége (2023) – Délkelet-Ázsiai Barátsági és Együttműködési Szerződés Forrás: <https://asean.org/our-communities/asean-political-security-community/outward-looking-community/treaty-of-amity-and-cooperation-in-southeast-asia-tac/> Letöltve: 2023. október 20.
- Délkelet-ázsiai Nemzetek Szövetsége (2019) – Határellenőrzés Forrás: <https://asean.org/our-communities/asean-political-security-community/peaceful-secure-and-stable-region/border-management> Letöltve: 2023. október 26.
- Délkelet-ázsiai Nemzetek Szövetsége (2017) – Közös Sajtóközlemény Forrás: <https://asean.org/wp-content/uploads/2017/12/Joint-PR-21st-ASEAN-EU-JCC-Meeting.pdf> Letöltve: 2023. november 3.
- Délkelet-ázsiai Nemzetek Szövetsége (2013) – Közös sajtónyilatkozat a tizenkettedik AEM EU kereskedelmi biztosítói konzultációról Forrás: <https://asean.org/joint-media-statement-of-the-twelfth-aem-eu-trade-commissioner-consultations/> Letöltve: 2023. október 27.
- Délkelet-ázsiai Nemzetek Szövetsége (2014) – Nukleáris biztonság, védelem és biztosítékok Forrás: <https://asean.org/our-communities/asean-political-security-community/peaceful-secure-and-stable-region/nuclear-safety-security-and-safeguards/> Letöltve: 2023. október 31.
- Energiakörnyezet- és Erőforrás-fejlesztési Központ Alapítvány (2016) – READI Brosúra Forrás: https://www.ceerd.net/wp-content/uploads/READI_Brochure.pdf Letöltve: 2023. október 29.

- EUINASEAN (2022) – A vámok digitalizálása és egyszerűsítése az ASEAN-ban. Forrás: <https://euinasean.eu/digitalising-and-simplifying-customs-in-asean-the-asean-customs-transit-system-acts/> Letöltve: 2023. október 27.
- Európai Bizottság (2015) – Az EU és az ASEAN: stratégiai célú partnerség Forrás: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52015JC0022> Letöltve: 2023. október 30.
- Európai Bizottság (2021) - Az EU kereskedelmi megállapodásai. Forrás: <https://www.consilium.europa.eu/hu/policies/trade-policy/trade-agreements/> Letöltve: 2022. 10.15
- Európai Bizottság (2018) – EU-ASEAN tudományos és technológiai együttműködés a társadalmi kihívások közös kezelése érdekében Forrás: <https://cordis.europa.eu/project/id/311784/reporting> Letöltve: 2023. október 31.
- Európai Bizottság (2018) – Európa és Ázsia: Stratégiai keret a megerősített partnerségekhez Forrás: <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2001:0469:FIN:EN:PDF> Letöltve: 2023. október 21.
- Európai Külügyi Szolgálat (2023) – A halálbüntetés eltörlése és a kínzás elleni küzdelem Forrás: https://www.eeas.europa.eu/eeas/abolition-death-penalty-and-fight-against-torture_en#top Letöltve: 2023. november 3.
- Európai Külügyi Szolgálat (2016) – A huszonegyedik ASEAN-EU miniszteri találkozó: A közös kihívások közös kezelése Forrás: https://www.eeas.europa.eu/node/12052_en Letöltve: 2023. október 26.
- Európai Külügyi Szolgálat (2017) – A huszonnegyedik EU-ASEAN JCC összeült Jakartában Forrás: https://www.eeas.europa.eu/node/21762_en Letöltve: 2023. november 3.
- Európai Külügyi Szolgálat (2017) – A tizenötödik AEM-EU kereskedelmi konzultáció Forrás: https://www.eeas.europa.eu/node/22523_en Letöltve: 2023. október 27.
- Európai Külügyi Szolgálat (2020) – Az EU és az ASEAN stratégiai partnerséggé emeli kapcsolatait Forrás: https://www.eeas.europa.eu/eeas/eu-and-asean-elevate-relationships-strategic-partnership_and_en Letöltve: október 13.
- Európai Külügyi Szolgálat (2022) – Az Európai Unió és az ASEAN Forrás: https://www.eeas.europa.eu/asean/european-union-and-asean_en?s=47 Letöltve: 2023. október 20.
- Európai Külügyi Szolgálat (2021) – Ázsia-Európa Találkozó Forrás: https://www.eeas.europa.eu/eeas/asia-europe-meeting-asem_en 2023. november 3.
- Európai Külügyi Szolgálat (2016) – Kék Könyv. Forrás: https://www.eeas.europa.eu/sites/default/files/eu-asean_blue_book_2016_en.pdf Letöltve: 2023. október 21.
- Európai Külügyi Szolgálat (2017) – Kék Könyv. Forrás: <https://euinasean.eu/downloads/> Letöltve: 2022. szeptember 19.

- Európai Külügyi Szolgálat (2022) – Stratégiai Partnerség 2023-2027 Forrás: https://www.eeas.europa.eu/eeas/plan-action-implement-asean-eu-strategic-partnership-2023-2027-0_en Letöltve: 2023. október 13.
- Európai Repülésbiztonsági Ügynökség (2017) – Az ASEAN Légi közlekedés Intergráció Projekt (AATIP) Forrás: <https://www.easa.europa.eu/en/domains/international-cooperation/technical-cooperation-projects/aatip-asean-air-transport> Letöltve: 2023. október 30.
- Európai Unió (É.N.) – Az Európai Unió legfontosabb eredményei és kézzelfogható előnyei Forrás: https://european-union.europa.eu/priorities-and-actions/eu-priorities/achievements_en Letöltve: 2023. október 27.
- Európai Unió (É.N.) – Célok és értékek Forrás https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/principles-and-values/aims-and-values_hu Letöltve: 2023. október 26.
- Európai Unió (É.N.) – Európai Külügyi Szolgálat (EKSZ) Forrás: https://european-union.europa.eu/institutions-law-budget/institutions-and-bodies/search-all-eu-institutions-and-bodies/european-external-action-service-eeas_hu Letöltve: 2023. október 20.
- Európai Unió (É.N.) – Kémiai, biológiai, radiológiai és nukleáris kockázatsökkentés Forrás: https://cbrn-risk-mitigation.network.europa.eu/eu-cbrn-centres-excellence/network_en Letöltve: 2023. október 26.
- Európai Unió (É.N.) – Kémiai, biológiai, radiológiai és nukleáris kockázatsökkentés Projektek Forrás: https://cbrn-risk-mitigation.network.europa.eu/eu-cbrn-centres-excellence/projects_en?f%5B0%5D=coe_regions_coe_region%3A30&page=2 Letöltve: 2023. október 26.
- Európai Unió (É.N.) – Kémiai, biológiai, radiológiai és nukleáris kockázatsökkentés Projektek Forrás: https://cbrn-risk-mitigation.network.europa.eu/projects-pool-page-use-list-page-instead/project-01_en Letöltve: 2023. október 26.
- Farkas Beáta, Várnay Ernő (2004) – Bevezetés az európai Unió Tanulmányzásába JATEPress, Szeged.
- FRIDE think tank (2013) – Az EU-ASEAN kapcsolat feltérképezése Forrás: <https://www.files.ethz.ch/isn/177603/Mapping%20EU-ASEAN%20relations.pdf> Letöltve: október 20.
- Imani Development (2017) – ASEAN Regional Integration Support from the EU (ARISE) Forrás: <https://imanidevelopment.com/asean-regional-integration-support-from-the-eu-arise-2/> Letöltve: 2023. november 3.
- INTERPOL (2016) – Az INTERPOL-képzés középpontjában a határbiztonság az EU-ASEAN program keretében Forrás: <https://www.interpol.int/en/News-and-Events/News/2016/Border-security-focus-of-INTERPOL-training-under-EU-ASEAN-programme> Letöltve: 2023. október 26.
- Japán Külügyminisztériuma (2015) – Az Elnök nyilatkozata az Utólagos Miniszteri Konferenciáról Forrás: <https://www.mofa.go.jp/files/000096238.pdf> Letöltve: október 30.

- Kereskedelmi Világszervezet (2016) – Tagok és megfigyelők Forrás: https://www.wto.org/english/thewto_e/whatis_e/tif_e/org6_e.htm Letöltve: 2023. október 27.
- Malajzia Egyetem (2022) – Rólunk Forrás: <https://aei.um.edu.my/overview> Letöltve: 2023. október 28.
- SEA-EU-NET (É.N.) – Élelmiszerbiztonság Forrás: <https://sea-eu.archiv.zsi.at/tagmeta/food.html> Letöltve: 2023. november 3.
- Szingapúr Külügyminisztériuma (2015) – A 22. EU-ASEAN JCC összeült Jakartában Forrás: https://www.mfa.gov.sg/Overseas-Mission/Ministry-of-Foreign-Affairs---Permanent-Mission-of-the-Republic-of-Singapore/Latest-News-in-ASEAN/2015/02/Latest_News_In_ASEAN-2015-02-05 Letöltve: 2023. november 3.
- The Jakarta Post (2023) – Három ország együttműködési szerződést ír alá az ASEAN-nal Forrás: <https://www.thejakartapost.com/world/2023/09/05/three-countries-sign-cooperation-treaty-with-asean.html> Letöltve: 2023. október 20.
- WorldData (2022) – Halálbüntetések országonként 2022-ben Forrás: <https://www.worlddata.info/deathpenalty.php> Letöltve: 2023. november 3.